

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Shkodër, 2022

TITULLI ORIGINAL
HÛSN-Ë ZAN VE VEFË

PËRKTHEU
Fatmir Sulaj

REDAKTOI
Ilir Hoxha

FAQOSI
Bledar Xama

BOTIMI I
Shkodër, 2022

PROGRESI BOTIME
Sheshi "2 Prilli", Rr: Studenti
Shkodër, Shqipëri
Mob: +355 67 340 6182

MENDIMI I MIRË PËR TJETRIN

Osman Nuri Topbash

Përmbajtja

Modestia	7
Butësia dhe toleranca.....	43
Të mendosh mirë për të tjerët	63
Mirënjohja dhe besnikëria	77

Modestia

Modesti do të thotë të jesh zemërbutë dhe të kuptosh se je asgjë përpara Allahut. Për shkak të mirësive që i janë dhënë, si dija, pozita dhe pasuria, njeriu nuk duhet të bëjë padrejtësi materiale apo shpirtërore duke pohuar se është më i lartë se ata që janë të privuar nga këto.

Sa bukur thotë poeti:

Mos u bëj mendjemadh prej pasurisë dhe pronës që ke dhe mos thuaj: “a ka si unë”!

Sepse fryn një erë e fortë, dhe e merr komplet si kashtë...

Sepse zotëruesi i çdo çasti dhe i ditëve të nesërme është Allahu, ndërsa njeriu nuk mund ta dijë se çfarë mund t'i ndodhë në të ardhmen.

Allahu thotë:

“Ji i butë ndaj besimtarëve të cilët të ndjekin ty!” (esh-Shuara, 215)

“Robërit e Zotit janë njerëz që ecin nëpër tokë me modesti dhe kur atyre injorantët u drejtohen me fjalë, ata thonë: “Paqe!” (el-Furkan, 63)

I Dërguari i Allahut ﷺ ka thënë:

“Allahu Teala më ka urdhëruar: Ji aq modest saqë askush të mos mburret ndaj tjetrit dhe askush të mos i bëjë padrejtësi tjetrit.” (Muslim, Xhennet, 64)

“Kush është një shkallë modest (ndaj robërve të Allahut) për hir të Allahut Teala, edhe Allahu për këtë do ta ngrejë një shkallë...” (Ibn Maxhe, Zuhd, 16)

Idrisi عليه السلام e këshillonte popullin e tij me fjalë të urta. Në njërën nga këto këshilla thotë kështu:

“Kur një njeriu të mençur i shtohen gradët (te Zoti), i shtohet edhe modestia.”

e plotë të modestisë që në një lloj mënyre do të thotë “asgjë”:

“Kur të dalësh nga shtëpia në mëngjes, atë që do të takosh mendoje se është më i lartë se ti. Kjo është modestia, që kur dikush të thotë një të vërtetë ta pranosh, ndërsa ata që janë më poshtë se ti, t’i mendosh se janë më lart. Bëj që ata që të ofendojnë dhe ata që të lavdërojnë të jenë të barabartë...”

Allahu Teala ua ka bërë kismet lumturinë e ahiretit atyre që nuk janë mburrur dhe nuk kanë qënë kryelartë në këtë botë, atyre që nuk ngatërrojnë dhe atyre që e kanë zemrën të mbushur me dashurinë ndaj Allahut, gjë të cilën e reflektojnë. Kurse ata që largohen nga modestia dhe marrin vese të këqia, nuk kanë shpëtuar pa u bërë si Faraoni. Atëherë është e nevojshme që të shpëtojmë nga këto vese të këqia dhe të bëhemi modestë. Në ajetin fisnik thuhet:

“Ja ky është vendi i përjetshëm (Xhennetin) të cilin do t’ua japim atyre që nuk duan as mendjemadhësi e as ngatërresë në tokë. Përfundim i këndshëm u takon të devotshmëve.” (el-Kasas, 83)

Pozitën e kësaj bote që Allahu ua ka dhënë amanet, ashabët e nderuar nuk e kanë bërë kurrë mjet të iluzionit shpirtëror sië janë mendjemadhësia dhe mburrja, ndërsa jetën modeste të Hazreti Pejgamberit e kanë bërë kushtetutë të jetës së tyre. Kufinj të e shtetit Islam, i cili u krijua në Medine afërsisht nga katërqind familje, brenda dhjetë vjetëve arritën në Irak dhe Palestinë. Kur Pejgamberi ﷺ po ndërronte jetë, në mes Bizantinëve dhe Persëve vazhdonte lufta. Në Medinë vinte shumë mall lufte, por gjendja e dhjetë vjetëve më parë të ashabëve, domethënë qëndrimi i tyre larg kësaj bote, jeta e tyre modeste, ndërtimi i shtëpive dhe pasioni për të dhënë lëmoshë, nuk kishte ndryshuar. Ata ishin të përpiktë që të mos i përdornin mirësitë e kësaj botë për vete, duke u shqetësuar se mos humbnin ëmbëlsinë e besimit. Për këtë arsye, ata e orientonin jetën e tyre sipas qëllimit që kishin; të fitonin kënaqësinë e Allahut.

Tabllo të Virtytshme

Krenaria e Gjithësisë, i Nderuari ynë ﷺ, i cili u dërgua si mëshirë për botërat dhe për

hir të të cilit është krijuar gjithësia, edhe pse kishte të gjitha cilesitë dhe mirësitë e larta, gjithmonë duke thënë “لَا فَخْرَ” **“Nuk ka mburrje!”**, e ka ruajtur modestinë dhe gjendjen e natyrës së tij.

Një ditë ashabët e nderuar po flisnin me njëri-tjetrin. Ata u çuditën kur mësuan se Allahu ka bërë mik Hazreti Ibrahimin, një njeri të cilin e ka krijuar, se ka folur me Musain, që Hazreti Isai është fjala dhe shpirti i tij, dhe që ka zgjedhur Hazreti Ademin. I Nderuari ynë erdhi pranë tyre dhe i dëgjoji bisedat e tyre. Ai i vërtetoi gjërat që po thoshin ata, me fjalët: “Po, ashtu si po flisni është.” Pastaj tregoi cilësitë e tij: “Unë jam i nderuari i të Dërguarve, **por nuk ka mburrje!** Unë jam i fundit i pejgamberëve, **por nuk ka mburrje!** Unë jam ai i cili do të ndërmjetësojë i pari dhe i pari që do të më pranohet ndërmjetësimi, por këta (kurrë) **nuk i them për t’u lavdëruar.**” (Darimi, Mukaddime, 8)

“Kur të ndahet dhe të hapet toka ditën e kiametit, i pari (do të ngjallet) unë, **por nuk e them për tu mburrur.** Flamuri i

*falenderimit do të më jepet mua, **por edhe me këtë nuk mburrem!** Unë jam i nderuari i njerëzve ditën e kiametit, **por nuk mburrem!** Në ditën e kiametit i pari që do të hyjë në xhennet do të jemë unë, **por nuk mburrem.**” (Darimi, Mukaddime, 8. Veçanërisht shik. Tirmidhi, Menakib, 1/3616)*

Pejgamberi ﷺ kishte një enë gjelle e cila quhej Garra, të cilën mund ta mbanin katër vetë. Kur hyri koha e paradites dhe pasi u fal namazi i duhasë, e sollën këtë enë në të cilën kishte gjellë. Kur sahabët u shtuan, i Dërguari i Allahut ﷺ u ul në gjunjë. Një bedevi tha:

“Çështë kjo ulje?”. I Dërguari i Allahut ﷺ tha:

“Allahu më ka krijuar mua rob të ndërshëm dhe jo inatçi!”. Pastaj vazhdoi:

“Hajeni ushqimin duke filluar nga qo-shet e enës. Mos hani nga mesi i saj ash-tu që të shtohet bereqeti!” (Ebu Davud, Et’ime, 17/3773)

Abdullah ibn Xhubejr tregon:

Një ditë, kur i Dërguari i Allahut po ecte në rrugë me një grup sahabësh, dikush erdhi me një mbulesë dhe donte ta mbronte të Dërguarin e Allahut nga dielli. Kur i Dërguari i Allahut pa hijen, e ngriti kokën dhe pa se po i bënin hije me një mbulesë. I Nderuari ynë i tha burrit që ta lëshonte mbulesën. Pastaj e mori mbulesën, e uli në tokë dhe tha:

“Edhe unë jam një njeri si ju!” (Hejsemi, IX, 21)

I Dërguari i Allahut ka thënë:

“Njeriut i mjafton si mëkat edhe po të tregohet me gisht.” E pyetën:

“Edhe nëse ai është i mirë o i Dërguari i Allahut?”. I Nderuari ynë tha:

“Edhe nëse është i mirë, përveç atyre që ka ruajtur Allahu. Nëse është i keq, kjo është shumë më e keqe për të.” (Shik. Tirmidhi, Kijamet, 21/2453)

I Dërguari i Allahut nuk donte që ndokush nga shokët e tij ta shikonte veten të ndryshëm. Gjatë një udhëtimi, ai kërkoi nga

ashabët që të presin një dele dhe ta piqnin.
Njëri nga sahabët tha:

“O i Dërguari i Allahut, e pres unë atë.”

Dikush tjetër tha:

“O i Dërguari i Allahut, rjepjen e saj ma jepni mua si detyrë.”

Edhe dikush tjetër tha:

“O i Dërguari i Allahut, e pjek unë atë.”

Krenaria e gjithësisë i Nderuari ynë tha:

“Atëherë drutë do t’i mbledh unë.”

Edhe pse sahabët thanë:

“O i Dërguari i Allahut! E bëjmë ne edhe atë, nuk ka nevojë që të lodheni.”, Profeti ﷺ tha:

“E di që ju mund ta bëni punën time, por mua nuk më pëlqen që të rri në një gjendje të ndryshme nga ju, sepse Allahu Teala nuk do që robi i tij të jetë ndryshe nga shokët e tij.”¹

Hyrja e të Nderuarit tonë në Mekketu'l-Mukerrame pas çlirimit të saj, është një nga shembujt më të lartë të modestisë. Sahabët që gjendeshin atje, e përshkruajnë kështu këtë ngjarje:

“I Dërguari i Allahut ﷺ gjendej në krye të ushtrisë që po shkonte të çlironte Mekken. Pasi fitoi dhe po hynte në Mekke, hipur mbi devenë e Tij, ai e uli aq shumë kokën e tij me modesti ndaj Zotit të lartë, saqë maja e mjekrës së Tij pothuajse preku samarin e devesë. Sikur kjo të ishte sexhdeja e falenderimit. Në ato çaste thoshte vazhdimisht:

اللَّهُمَّ لَا عَيْشَ إِلَّا عَيْشُ الْآخِرَةِ

O Zoti im! Jeta e vërtetë është vetëm jeta e ahiretit! (Vakidi, II, 824; Buhari, Rikak, 1)

Një ditë i Dërguari i Allahut ﷺ kishte dalë bashkë me disa Muhaxhirë dhe Ensarë, për të përcjellë si përfaqësues të Jemenit Muadh ibn Xhebelin ؓ. Muadhi ؓ ishte mbi kafshë, ndërsa i Dërguari i Allahut po ecte në këmbë. Muadhi ؓ tha:

“-O i Dërguari i Allahut! Unë jam mbi kafshë, ndërsa Ju jeni duke ecur në këmbë! A nuk bën të zbres edhe unë dhe të ec bashkë me Ju dhe ashabët?”. I Dërguari i Allahut e qetësoi atë dhe shprehu mendimin për të cilin të cilin ishte i interesuar:

“O Muadh! Shpresoj se këta hapa që po bëj, janë hapa që bëhen në rrugë të Allahut.”²

I Nderuari ynë ﷺ ishte po ashtu edhe një monument modestie. Ai nuk merakosej për veten e Tij. I gjithë halli i tij, madje shqetësimi më dërrmues, ishte që njerëzit të udhëzohen dhe të fitojnë lumturinë në këtë botë dhe në tjetrën.

2. Gjatë gjithë jetës, i Dërguari i Allahut e ka përsëritur shpesh këtë fjalë që tregon rëndësinë e ahiretit në lidhje me jetën e kësaj bote. Në transmetim është vërtetuar se e ka thënë kur po ndërtohej Xhamia e Profetit, kur po hapej kanali, kur po hynte në Mekke ditën e çlirimit, e dhe kur pa shumicën e besimtarëve ditën e arafatit gjatë haxhit të lamtumirës. (Buhari, Xhihad 33, 110, Menakibu'l-Ensar 9, Megazi 29; Muslim, Xhihad 126, 129; Tirmidhi, Menakib 55; Ibn Maxhe, Mesaxhid 3) 61. Dijar Bekri, Tarihu'l-Hamis, Bejrut pa dt., II, 142.

Enesi رضي الله عنه, i cili ishte rritur nën edukimin profetik, kur kalonte pranë fëmijëve u jepte selam dhe thoshte:

“Edhe Pejgamberi ﷺ u jepte selam fëmijëve kështu.” (Buhari, Isti’dhan, 15; Muslim, Selam, 15)

Enesi رضي الله عنه në një transmetim tjetër thotë:

“Në njërën nga ditët e fëmijërisë sime, kur po luaja me fëmijët, i Dërguari i Allahut ﷺ erdhi pranë nesh dhe na dha selam. Më kapi për dore dhe më dërgoi për të bërë një punë. Ai u ul në hije të murit derisa u ktheva unë. (Ebu Davud, Edeb, 135-136/5203)

Sipas asaj që kemi mësuar nga Hazreti Enes, i Dërguari i Nderuar, i cili ishte monumenti i modestisë, shkante shpesh për të vizituar Ensarët. Kur arrinte te shtëpitë e tyre, u jepte selam fëmijëve, u ledhatonte kokën dhe lutej për ta. (Nesai, es-Sunenu'l-Kubra, VI, 90)

Enesi رضي الله عنه thotë:

Shërbëtori i një medinasi e kapte për dorë Pejgamberin ﷺ dhe e dërgonte deri në vendin që donte. (Buhari, Edeb, 61)

Ishte një grua me të meta mendore, e cila quhej Ummu Zufer. Një ditë erdhi te i Dërguari i Allahut dhe i tha:

“O i Dërguari i Allahut! Kam një punë me Ty.”

I Nderuari ynë ﷺ tha:

“Mirë, ku të duash takohemi dhe e kryej hallin tënd.”. Mandej shkoi në qoshe të rrugës dhe e dëgjoi gruan derisa ia kreu hallin. (Muslim, Fedail, 76; Ebu Davud, Edeb, 12/4818)

Hazreti Aishen e kishin pyetur:

“Çfarë bënte në shtëpi Pejgamberi ynë i Nderuar?”

Ajo dha këtë përgjigje:

“Ai i shërbente familjes së Tij. Kur vinte koha e namazit, shkonte në namaz.” (Buhari, Edhan 44, Nefekat 8, Edeb 40)

I Dërguari i Allahut ﷺ e kryente vetë punën e Tij por ndihmonte edhe familjen e Tij. Nga transmetimet në këtë çështje, duhet të arrihet në këtë pikë:

Në shtëpi, i Dërguari i Allahut i pastronte vetë rrobat e tij, milte delet, qepte rrobën e grisur, rregullonte këpucët, fshinte shtëpinë, lidhte devenë dhe i jepte ushqimi, hante bukë bashkë me shërbëtorin e tij, bënte brum me të, ata që i merrte në treg i bartte vetë. Një herë, kur Ebu Hurejra رضي الله عنه deshi t'ia mbante rrobat që kishte blerë, por ai nuk ia dha ato dhe i tha:

“Është më e përshtatshme për një njeri që gjërat e veta t'i mbartë vetë, por nëse është i paaftë për t'i mbartur, atëherë atë e ndihmon vëllai mysliman.” (Hejsemi, V, 122)
 Hazreti Omeri dhe Hazreti Aliu, të cilët e kishin marrë shembull jetën e Tij, edhe në vitet kur ishin halife shkonin në treg dhe i kryenin vetë nevojat e shtëpisë së tyre.

Aishe رضي الله عنها tregon këtë ngjarje, që shfaq modestinë e madhe të Pejgamberit tonë të Nderuar, i cili i ndihmonte asaj në punët e shtëpisë:

“Familja e babait tim Ebu Bekrit na pati sjellë një paçë deleje. I Dërguari i Allahut e

mbajti mishin dhe unë e preva, ose Ai e preu dhe unë e mbajta.

Njëri që po dëgjonte e pyeti:

“A po e bënit këtë në errësi, pa dritë?”

Hazreti Aishja u përgjigj kështu:

“Sikur të kishim vaj për ta vënë në llambë, patjetër që do t’ia hidhnin mishit. Kalonte një muaj dhe familja e Muhamedit ﷺ nuk gjente bukë për të ngrënë dhe në oxhakun e tyre nuk zinte tenxhereja.” (Ahmed, VI, 217; Ibn Sa’d, I, 405)

I Nderuari ynë ﷺ ka thënë:

“Nëse ftohem për të ngrënë mish paçe apo shpatulle, shkoj menjëherë. Nëse me bëhet dhuratë një shpatull apo një paçe, menjëherë e pranoj.” (Buhari, Hibe 2, Nikah 73; Muslim, Nikah 104)

Nuk ka dhuratë të madhe apo të vogël. Qëllimi i dhuratës është të fitosh zemrën dhe të shtosh dashurinë. Ndërsa të kapësh këtë gjendje të zemrës, mund t’ia arrish vetëm me

veshjen e modestisë.

Ndjenjën e të qenit rob i Zotit, i Dërguari i Allahut ﷺ e mbante mbi çdo gjë. Një nga transmetimet që e tregojnë këtë zgjedhje të Profetit, është:

Një ditë i Dërguari i Allahut ﷺ ishte ulur bashkë me Xhebrailin ؑ dhe po bisedonin. Në atë çast zbriti nga qielli një engjëll. Xhebraili ؑ tha se ky engjëll po zbriste për herë të parë në këtë botë. Engjëlli tha:

“O Muhamed! Mua më ka dërguar Zoti te Ti. Ai po pyet nëse dëshiron të bëhesh një pejgamber-mbret, apo një pejgamber-rob.”

I Nderuari ynë pa Xhebrailin. Ai i tha:

“O i dërguari i Allahut! Ji modest ndaj Zotit!”

I Dërguari i Allahut shfaqti një shembull modestie të veçantë duke thënë:

“Unë dua të jem një pejgamber-rob.”
(Ahmed, II, 231; Hejsemi, IX, 18, 20) Pas kësaj zgjedhjeje, adhurimi u bë pozita më e ndershme që mund të arrijë njeriu.

Po ashtu, i Dërguari i Allahut ﷺ e ka treguar vlerën dhe mirësinë për të qënë rob, duke qortuar ata që e madhëronin shumë Atë:

“Mos më ngrini mbi gradën që meritoj, sepse Allahu, para se të më bëjë të dërguar, më ka bërë rob.” (Hejsemi, 21)

Hazreti Omer ﷺ, edhe pse kishte një natyrë të ashpër, ishte një njeri shumë modest. Ai vishte rroba me arna, mbarte në shpinën e tij ushqim dhe ujë për gratë e veja dhe jetimët, shtrihej dhe flinte mbi hasër, devetë i krehte dhe i pastronte me dorën e tij. Gjatë kohës së hilafetit të tij, natën shëtiste nëpër rrugë, dëgjonte ankesat e çdokujt dhe interesohej për hallet e popullit. Ebu Mahzure ﷺ tregon një ngjarje përmes së cilës shfaqet modestia e Hazretit Omer:

“Një ditë, kur isha ulur pranë Omer ibn Hattabit ﷺ, Safuan ibn Umejje solli një pjatë me ushqim dhe e vendosi përpara Hazretit Omer. Omeri ﷺ u thirri të varfërve dhe robërve që ishin aty. Që të gjithë erdhën dhe

hëngrën bashkë me Omerin . Gjatë ngënies, Omeri tha:

“Allahu nuk i shpëton ata që turpërohen të hanë bukë me robërit.”. Në lidhje me këtë, Safuan ibn Umejje tha:

“Për Zotin ne nuk turpërohemi për të ngrënë me ta. Por nga një herë i japim përparësi vetes sonë, sepse nuk gjejmë çdo herë ushqim të mirë dhe të shijshëm që t’u japim edhe atyre për të ngrënë.” (Ali el-Muttaki, IX, 198/25650)

Një ditë, në kohën e hilafetit të tij, Hazreti Omer po ecte në rrugë me Xharud ibn Mualla, i cili ishte nga ashabët e nderuar. Atyre u doli përpara Haule bint Sa’lebe. Haule, tashmë e moshuar, në kohën e të Dërguarit të Allahut ishte një grua e re. Ajo i tregoi të Dërguarit të Allahut një ngjarje që kishte ndodhur mes saj dhe bashkëshortit të saj të moshuar, çështje për rregullimin e së cilës zbritën ajetet e para të sures Muxhadele. Kjo grua sahabe e thirri Omerin për ta këshilluar:

“Omer!”

Kur Omeri ﷺ ndaloi, Haule i tha:

“Në të kemi njohur shumë kohë si Omeri i vogël. Pastaj u rrite dhe u bëre Omeri djalos. Më vonë u bëre Prijësi i besimtarëve Omer. Ki frikë nga Allahu dhe interesohu me punët e njerëzve, sepse për atë njeri që ka frikë Allahun, Ai nga larg i bëhet afër. Ai që ka frikë nga vdekja, shqetësohet për të mos humbur mundësinë.”

Omeri ﷺ u ndikua nga këto fjalë dhe filloi të qante. Xharudi, i cili u mërzi nga kjo, u kthye nga Hauleja dhe i tha:

“Mjaft e shqetësove Prijësin e Besimtarëve.”. Hazreti Omer u kthye nga ai dhe i tha:

“-Lëre të thotë atë që do! A e di ti se kush është kjo grua? Kjo është Haule që Allahu Teala i dha vlerë duke ia dëgjoj ankesën e saj nga Arshi i lartë. Për Zotin, nëse ajo dëshiron të më mbajë këtu deri në mbrëmje, unë fal namazin dhe vij prap për ta dëgjuar.”³

Ja një shembull i qartë se si Omeri , i cili njihej si një nga personalitetet shembullorë të moralit Islam, ishte një besimtar modest në çështje si: frika ndaj Allahut, madhërimi e dashuria ndaj Allahut, e drejta, e vërteta dhe përgjegjësia...

Me aftësinë e tij të shkëlqyer, Mevlana tregon një ngjarje shumë mësimdhënëse e cila shfaq modestinë e Omer :

Përfaqësuesi i bizantinëve vjen në Medinë për një takim politik. Ai pyet për sarajën e Omerit. Ata që i pyeti, i thanë:

“Edhe pse emri i halifes është i njohur në të gjithë botën si Prijësi i Besimtarëve, ai nuk ka asnjë saraj në këtë botë. Ai ka vetëm një saraj të ndritshëm zemre. Në këtë botë ka thjesht një kasolle si ato ku strehohen të varfërit dhe të huajt, por ti nuk mund ta shikosh sarajin e tij shpirtëror për shkak të sëmundjes që ke në sy!”

boll pa dt., I 250; M. Jashar Kandemir, I. Lutfi Çakan, Rashit Kyçyk, Rijazu's-Salihin- Përkthim dhe komentim-, III, 508.

Mbi këto fjalë, përfaqësuesi i Bizantinëve trembet. Ai la ngarkesën, kalin dhe dhuratat e tij dhe filloi të kërkonte Omerin ﷺ. Ai e kërkoi Halifen në çdo anë. Pastaj pëshpëriti me vete tërë habi:

“Domethënë në këtë vend ka një sundues që qëndron i fshehur në shikimin e njerëzve si shpirt!..” Kështu ai vazhdoi ta kërkonte halifen...

Një grua arabe i tha:

“Ja, halifeja që kërkoi është nën këtë pemë hurme! Kur të gjithë shtrihen në dysheqe, ai është mbi rërë, që është e kundërta e dysheqeve!..”

Përfaqësuesi përjetoi një ndjenjë dinjiteti dhe gjendjeje të mirë shpirtërore kundrejt Omerit që po flinte. Përfaqësuesi u çudit se si ishin bashkuar në shpirtin e tij dashuria dhe dinjiteti, që janë dy tipare të ndryshme. Me vete tha:

“Unë jam një njeri që kam njohur perandorë, përpara të cilëve kam vlerë. Nëse te ata nuk kam parë fare dinjitet, tashti ndjej

se ky njeri po ma zhdruk vetëdijen e dinjitetit dhe dashurisë.

Ky halife qëndron i shtrirë në tokë dhe po fle pa armë dhe pa mbrojtje. Ndërsa unë po dridhem i tëri përballë tij! Ç'është kjo punë? Ç'do të thotë kjo?! Kjo do të thotë se dinjiteti është i Zotit dhe jo i këtij robi që ka veshur pelerinë!..”

Kur përfaqësuesi i Bizantinëve ishte përfshirë në këtë trazim shpirtëror, Omeri u zgjua nga gjumi. Përfaqësuesi i Bizantinëve i jep selam me madhërim Omerit. Halifeja ia kthen selamin. Pastaj e merr përfaqësuesin që i lëvizte zemra nga vendi në sarajin shpirtërore të tij dhe e qetëson. Ia rregullon zemrën e cila i ishte bërë humnerë. Atij i thotë fjalë të përsosura, serioze dhe të urta.

Ndërsa përfaqësuesi, duke dëgjuar, shikonte gjendje dhe pozitë. Përfaqësuesi, i cili në çastin e sapoardhjes e pa Omerin si të huaj, u bëhet më pas mik i tij i dashur. Ndërsa përfaqësuesi s'e përmbante veten nga gëzimi i kësaj bisede. Në mendje nuk i ra ndërmend as për përfaqësim e as për marrje e dhënie lajmesh...

Omeri ﴿﴾, i cili e ndjente gjendjen e vizitorit, vazhdonte bisedën me një ekstazë të veçantë. Po fliste për pozitat dhe udhëtimet e shpirtit. Po fliste për një kohë përtej kohës, për pozitat e larta të miqve të Zotit të plotfuqishëm dhe për fluturimet e pakufishme të shpirtit të bukur në këtë botë.

Së fundi, dielli i besimit shkëlqeu në zemrën e përfaqësuesit, i cili hyri në karvanin e lumturisë së përhershme duke thënë shehadetin përpara halifes.

Një ditë Ahnef ibn Kajs ﴿﴾ shkoi për të vizituar Omerin ﴿﴾, bashkë me disa njerëz të rëndësishëm ndër Arabët. E gjeti atë duke vrapuar, teksa fundin e rrobës së tij e kishte lidhur në brez. Omeri, kur e pa Ahnefin, i tha:

“Eja dhe më ndihmo. Ka ikur një deve e shtetit. Ti e di se sa vete kanë të drejta mbi këtë deve.”

Në ata momente njëri nga ata tha:

“Përse e shqetëson kaq shumë veten? A

nuk bën të urdhëroshë një rob për të kapur devenë?”. Omeri ﷺ u përgjigj:

“A ka rob më të mirë se sa unë!”⁴

Sa moral i lartë, sa konceptim i hollë dhe sa modesti e madhe...

Në kohën kur Selmani ishte përfaqësuesi i Medainit, atij i erdhi nga Shami një njeri i fisit Beni Tejm. Me vete kishte sjellë edhe një ngarkesë fiqsh. Selmani ﷺ kishte një rrobë dhe një pelerinë. Njeriu nga Shami nuk e njihnte Selmanin ﷺ. Kur e pa në këtë gjendje, i tha:

“Eja dhe mbarte këtë!”

Selmani ﷺ shkoi dhe e mori ngarkesën në shpinë. Kur populli e pa, e njohën. Njeriut nga Shami i thanë:

“Ky njeri që po mbart ngarkesën, është përfaqësues!”. Njeriu nga Shami menjëherë tha:

4. Shibli Numani, Bytyn Jënlerijle Hazreti Omer ve Devlet Idaresi, Perkth. Talib Jashar Alp, Stamboll, pa dt., fq. 384-385.

“Ju kërkoi ndjesë, nuk ju njoha!” Selmani i tha:

“Nuk ka asgjë. Nuk do ta ul ngarkesën nga shpina, derisa ta çoj në shtëpinë tënde.”

(Ibn Sa'd, IV, 88)

Një ditë, kur Hazreti Husejni po kalonte në rrugë, se pa të varfërit që po hanin thërrime buke. Të varfërit e ftuan:

“Urdhëro o rob i Allahut!..

Hazreti Husejni, për shkak se ishte një njeri shumë modest, iu përgjigj me gjithë gëzim kësaj ftese. Menjëherë zbriti nga kali dhe filloi të hajë nga ushqimi që po hanin ata. Kur mbaruan, nipi i mirë i Pejgamberit tonë të Nderuar tha:

“Unë e pranova ftesën tuaj. Tani po ju ftoj unë ju. Urdhëroni në shtëpinë tonë!..”. Të gjithë shkuan të shtëpia e lumturisë dhe hëngrën bukë.

Edhe dijetarët e mëdhenj të këtij ummeti të pastër kanë shfaqur shumë shembuj mo-

destie. Halife Harun Rrashif pyeti një çështje Imamin Ebu Jusuf.

Imam Ebu Jusuf u përgjigj:

“Nuk e di.” Ndihmëtari i halifes i tha atij:

“Po thoni nuk e di, në një kohë kur merrni rrogë!..”

Imam Ebu Jusuf i përgjigjet:

“Rroga ime është sipas dijes sime. Nëse do më jepej rrogë për ato që nuk di, s’do të mjaftonte as thesari...”

Edhe dijetari Imam Gazali ka shfaqur modesti duke pohuar paaftësinë e tij, me fjalët:

“Sikur t’i vë nën këmbë ato që nuk i di, në krahasim me ato që di, koka do të më arrinte në qiell.”

Halid Bagdadi, në kohën që ishte nxënës, kur ende nuk e kish marrë ixhazetin (diplo-mën), ishte i dalluar në dije dhe kishte rënë në sytë e të gjithëve. Në atë kohë, kryetari

i Sulejmanijes, Abdurrahman Pasha i cili e vizitoi atë dhe u habit nga dija e tij, i bëri këtë propozim: “Në cilën shkollë të Sulejmanijes të duash të bëhesh mësues, mund të bëhesh.” Ai e refuzoi atë propozim me fjalët: “Unë nuk e meritoj këtë shërbim” Këtë refuzim e bëri për shkak se ende nuk kishte marrë ixhazet dhe për respekt të traditës së dijes.

Me rastin e hapjes së Xhamisë Ullu, Jëlldërëm Bajezid Han kish ftuar të gjithë dijetarët dhe të gjithë shejherët me në krye Emir Buharin (Emir Sulltanin).

Ishte një mëngjes xhumaje. Gjithkush ishte mbledhur për ceremoninë që do të bëhej. Pas një kohe të shkurtër, Sulltan Jëlldërëm Bajezidi erdhi dhe i tha dhëndrrit të tij Emir Buharit:

“O Emir! Urdhëro, hapi dyert e xhamisë fisnike dhe na fal namazin! Ky nder të përket ty si i madhi i ummetit.”

Por Emir Buhariu kundërshtoi me një modesti të madhe:

“Jo o sulltani im! Këtë nder duhet t’ia jepni Shejh Ebu Hamiduddin!”

Bajezid Hani, i cili që nuk e kishte dëgjuar asnjëherë më parë një emër të tillë, pyeti:

“Kush është ky?”

Emir Buhariu u përgjigj:

“O Sulltani im! Ndoshta keni dëgjuar për një furrxhi të njohur me emrin Somuncu Baba. Ai u ka dhënë shumë bukë punëtorëve të Xhamisë Ullu. Ja ky person është Ebu Hamiduddin, një nga të mëdhenjtë e miqve të Allahut.”

Pas kësaj sulltani e pranoi propozimin. Edhe Emir Buhari ua propozoi Somuncu Babanë Xhematit, duke u ngritur në këmbë dhe duke e ftuar atë në minbere. I emocionuar, Somuncu Baba shkoi drejt minberit duke thënë:

“O Emir! Çfarë bëre, na e nxorre sekretin!..”

Atë ditë Somunxhu Baba i bëri një tefsir të bukur dhe të veçantë sures Fatiha, por ngaqë

e fshehta e tregua për shkak të nevojës, mori me vete nxënësin e tij Haxhi Bajram Velinë dhe e la Bursën për të shkuar në haxh.

Më 15 shkurt 1517, Javuz Sulltan Selim Han hyri në sarajin e Memlukëve me ceremoni të shkëlqyer. Ja si e tregoon historiani i kohës pritjen që iu Javuzit në Kajro nga populli:

“Populli i kishte mbushur rrugët dhe dritaret për të parë madhështinë e Javuzit. Javuzin e pandehnin krejtësisht ndryshe, të gjithë mendonin se veshja dhe kapelja e tij do të ishte e ndryshme nga ata që kishte përreth. Ndërsa Javuzi nuk ishte në krye të ushtarëve por në mes të tyre. Rrobat dhe kapelja e tij nuk ishin të ndryshme nga të atyre që i kishte pranë dhe ai vetë ecte në mënyrë modeste.”

Kur u kthye nga lufta e Egjiptit për në Stamboll, Javuz Sulltan Selim Hani arriti ditën në Yskydar. Ngaqë u lajmërua se populli i Stambollit do t'i bënte shfaqje atij, Javuzi i tha edukatorit të tij:

“Pasi të bëhet natë, të hyjnë të gjithë nëpër shtëpitë e tyre, të lirohen rrugët, atëherë do të hyj në Stamboll. Të ulemi në tokë, të mos na bëjnë që të mburremi duartrokitjet e të përkohëshmeve, këmbanat dhe lavdërimet e fitores!..”

Javuzin e shikojmë si një luan në shkretëtirën e frikshme Sina, kur hyn në Egjipt e shohim si një besimtar modest, me sy të përlotur dhe falenderues, ndërsa në Yskydar e shohim si një dervish të humbur në kënaqësi të thella dhe hyjnore, i cili priret kah llogaria e vetvetes. Ai i lexonte këto vargje Hasan Xhanit:

Të jesh padishahu i botës, qenka një zënkë e thatë,

Të jesh i lidhur ndaj një miku të Zotit, qenka gjëja më e lartë!..

Kur arriti në saraj lajmi i fitores legjendare që qe korrur në Kanizhe, Sulltani III Mehmed Han u gëzua shumë dhe e shpërbleu me detyrën e vezirit Tirjaki Hasan Pashanë, i cili ishte faktori kryesor i kësaj fitorje. Veç tjerash, ai i dërgoi Pashait dhurata të vlefshme dhe një urdhër të Tij.

Edhe pse kish korrur një fitore të pashoqe, ndërsa lexonte urdhërin përpara luftëtarëve Tirjaki Hasan Pasha ishte në një gjendje të mërzitur. Me modesti të thellë ai tha:

“Padishahu ynë më ka dërguar detyrën si vezir e po ashtu dhe këtë urdhër si shpërblim për shërbimin e vogël që bëmë në mbrojtje të Kajinës. Por ne vetëm kemi kryer detyrën tonë. A këtij të moshuari i ka ngelur të bëhet vezir i këtij shteti të lartë? Allahu mos e lëshoftë shtetin tonë!”

Koxha Sinan, i cili ishte gjeni në arkitekturën Osmane, edhe pse kishte shumë suksese, përpara Allahut ai e pranonte veten si një milingonë e paaftë, sepse ai ishte një edukues i pashoq në modesti.

Arkitekt Sinani është munduar shumë që xhamia Sulejmanije të qëndrojë në këmbë deri në kiamet, për këtë ka bërë shumë lutje dhe së fundi, me mirësinë e Allahut ai arriti të ndërtonte një vepër të shkëlqyer dhe të paparë, ndërsa tyrben e tij e bëri në një qoshe të vogël të xhamisë, si të qe një firmë e lehtë. Edhe pse

kishte ndërtuar faltore të shkëlqyera dhe me famë, ai nuk mburrej dhe nuk ishte mendjemadh. Në vulat dhe në firmat për veten e tij, në vend të emrit **Ser-Mimaran-ı Hassa**, ai përdorte emrin **“Mur-i Natuvan”** (milingona e paaftë) dhe **“el-Fakirul-Hakir”**. Po ashtu, kur mbaroi ndërtimin e xhamisë Selimije, që është vepra më e madhe e tij, ai iu përgjigj këashtu propozimit që iu bë për të shkruajtur në murin e xhamisë emrin e tij:

“Kush jam unë që të shkruaj emrin tim në shtëpinë e Allahut!..” me këto fjalë ai shfaqti një thellësi shpirtërore po aq të lartë sa përsosmëria e veprave të tij...

Një ditë, Sulltan Ahmed Han i kishte dërguar një dhuratë të vlefshme edukatorit që e donte shumë, Hazretit Hydaji, por Hazreti Hydaji nuk e pranoi dhuratën. Në lidhje me këtë, për shkak se ndjente përgjegjësi për dhuratën, Sulltan Ahmed Hani ia dërgoi njërit prej shejhëve të asaj kohe, Abdulmexhid Sivasi. Abdulmexhidi e pranoi dhuratën dhe gjatë një vizite Sulltani i tha:

“O i nderuar! Këtë dhuratë më parë ia pata dërguar Hazretit Hydaji. Ai nuk e pranoi, por ju e pranuat!”

Sivasi, i cili e kuptoi urtësinë në fjalë, dha këtë përgjigje kuptimplotë:

“O Sulltani im! Hazreti Hydaji është një njeri i përsosur dhe nuk ulet për gjëra të fuqlliqura!”

Sulltani u kënaq nga kjo përgjigje dhe pasi kaluan disa ditë, shkoi te Hazreti Hydaji. Edhe atij i tha:

“O i nderuar! Dhuratën që nuk e pranuat ju e pranoi Abdulmexhid Efendi.”

Edhe Hazreti Hydaji me një fytyrë të qeshur, tha:

“O Sulltani im! Abdulmexhid Efendi është si një det. Rënia e një pike të papastër në një det të madh, nuk e dëmton pastërtinë e tij!”

Sa edukatë e bukur Islame dhe sa shembull i një modestie të veçantë...

Doktori francez A. Brayer, i cili e shikonte me përpikmëri jetën shoqërore Osmane duke qëndruar në Stamboll me vite të tëra, thotë:

madhësia dhe mburrja si një rezultat i turp-it ishin shkatërruar pothuajse fare, sepse mendjemadhësia dhe mburrja janë gjëra negative të cilat Islami i ka ndaluar në një mënyrë të ashpër. Myslimanët gjithmonë e këshillojnë njëri-tjetrin kështu:

-Kurrë mos ec me mburrje në tokë. Mos ua kthe shpinën njerëzve për shkak të mburrjes!

-Allahu i urren ata që mburren dhe janë mendjemëdhenj!

-Ji modest në veprat e tua dhe fol me zë të ulët!

-Mendjemadhësia buron nga injoranca, dijetari kurrë nuk është mendjemadh.

-Modestia u jep njerëzve fisnikëri.

Për këtë arsye, në ecjen e Osmanëve kishte dinjitet dhe madhështi, por kurrë nuk kishte mendjemadhësi dhe mburrje. Ata gjithmonë flisnin me zë të ulët. Në lëvizjet e tyre nuk ishin dhunues. Në shërbimet e tyre kishte ëmbëlsi dhe lehtësi.”

Ja kënaqësia shpirtërore në jetën Osmane e cila përfshinte të gjithë shoqërinë që nga një

njeri i thjeshtë deri te padishahu. Kur shkonin dhe vinin nga ceremonia e së premtës, Sulltanët Osmanë, duke i urdhëruar ushtarët e tyre me pagesë që t'u thoshin:

“Mos ji mendjemadh o padishah, Allahu është më i madh se ti!..”, e kishin sjellë në një gjendje tradite zyrtare këtë qortim që u bëhej.

Së fundi, mirësitë e modestisë janë shumë. Njeriu modest është bujar. Njeriu bujar është i mëshirshëm. Njeriu i mëshirshëm është i mbushur me gëzimin e shërbimit ndaj krijesave. Kjo bëhet shkak për të fituar kënaqësinë e Zotit. Një njeri që është larg modestisë, është i privuar nga të gjitha këto bukuri.

Për shkak se perceptimi dhe arsytimi janë të zhvilluar te një rob modest, ai mund ta dallojë me lehtësi mikun nga armiku.

Modestia është një veti që e zbukuron njeriun, që e bën adhurimin më serioz dhe i jep drejtim moralit. Sa bukur e shpreh këtë Mevlana:

“A gjelbëron në pranverë një gur? Bëhu modest si dheu, që në ty të rriten lule dhe trëndafila!..”

Me të vërtetë, gjallesat që ecin mbi tokë e shkelin atë, ndërsa jashtëqitjen e tyre a hedhin aty, por toka e pastron me modesti të madhe këtë gjë të papastër dhe pastaj, duke nxjerrë lloj-lloj barërash e lulesh, i ushqen të gjitha gjallesat që ecin mbi të. Ja, edhe zemra e një besimtari të devotshmë duhet të jetë kështu, si një tokë pjellore, e të gjitha bukuritë që kanë zemër duhet t'ua reflektojnë me çiltërsi të gjithë njerëzve, madje të gjithë krijesave.

Butësia dhe toleranca

Butësi, do të thotë të ruash gjakftohtësinë në zemër dhe të jesh durimtar ndaj atyre që kanë bërë gabime kundrejt teje.

Butësia, një nga cilësitë që i pëlqejnë Allahut Teala, është e kundërta e zemërimit. Zemërimi dhe ashpërsia janë e kundërta e butësisë, janë vese të këqia që i lëndojnë njerëzit, i frikësojnë, i ndajnë, i bëjnë të urrejnë. Për këtë arsye, butësia është një nga cilësitë e pejgamberëve. Një person i cili nuk është i butë, nuk mund ta kryejë një detyrë të lartë siç është profetësia. Disa dijetarë çifutë që e mësuan rreth kësaj çështjeje nëpër librat e tyre, e përfshinë në përvojën e tyre cilësinë e butësisë së të Nderuarit tonë dhe u bënë besimtarë kur e panë oqeanin e butësisë të Ai. Allahu Teala thotë:

“(O i dërguari im!) **Ti ishe i butë ndaj atyre, për shkak se Allahu të dhuroi mëshirë, sikur të ishe i vrazhdë e zemërfortë, ata do të largoheshin nga ti, prandaj ti fali ata dhe kërko falje për ta, konsultohu me ta në të gjitha çështjet dhe kur të vendosësh, atëherë mbështetu te Allahu, sepse Allahu i do ata që i mbështeten.**” (Ali Imran, 159)

Islami e ka pranuar si ligj-princip ruajtjen e një metode të mbështetur në normalen, pa rënë në mangësi dhe ekstrem, veçanërisht në shërbime të tilla si edukimi i njeriut dhe predikimi i Islamit. Ky princip realizohet pa tjetër me “butësi”.

Allahu tregon se është “**el-Halim**” domethënë i Butë. Të gjitha kuvendet e të Dërguarit të Allahut, i cili ishte më i buti i brezit njerëzor, qenë vende ku buronin dhe sundonin mirësi të tilla si butësia, dija, turpi, durimi, mbështetja dhe amaneti.

Profeti ﷺ donte që metoda e butësisë dhe e tolerancës të ishte në çdo aspekt të jetës. Po ashtu, për zbatimin e këtij morali të bukur edhe në fushën e tregtisë, thotë:

*“Allahu Teala e mëshiroftë atë që vep-
ron me butësi në shitje, blerje dhe në kër-
kimin e borxhit.”* (Buhari, Buju’, 16; Ibn Maxhe,
Tixharat, 28)

Përsëri, i Dërguari i Allahut ﷺ ka thënë:

*“Ishte një njeri që u jepte borxh njerëz-
ve. Shërbëtorit të tij i thoshte:*

*-Fale atë të varfër që është në vështirë-
si, shpresojmë që edhe Allahu të na i falë
mëkatet tona.*

*Së fundi, ai shkoi te Zoti (vdiq) dhe Zoti
e fali atë.”* (Buhari, Enbija, 54; Muslim, Musakat, 31;
Buhari, Buju’ 18)

Në një hadith tjetër fisnik thuhet kështu:

*“Ai që u jep kohë atyre të cilëve janë në
vështirësi dhe atyre që i kanë borxh, (ose
heq dorë nga borxhi), Allahu Teala do ta
fusë në hijën e Tij ditën kur nuk do të ketë
asnjë hije.”* (Muslim, Zuhd, 74)

Por është e nevojshme që edhe ata që
marrin borxh, të mos abuzojnë ndaj kësaj
sjellje tolerante dhe ndaj mirësisë së atyre që

japin borxh, sepse çështja e borxhit është aq shumë e rëndësishme, saqë kur te i Dërguari i Allahut sillej ndonjë xhenaze për t'i falur namazin, ai pyeste pikë së pari: “A ka borxh?”. Nëse kishte, u thoshte të afërmëve të tij që t’ia lanin, pastaj i falte namazin. Nëse borxhi nuk ishte paguar, nuk ia falte namazin.

Nga një anë tjetër, Pejgamberi ynë i Nde-ruar ﷺ sillej gjithmonë me toleracë ndaj atyre që sapo ishin bërë myslimanë dhe ndaj atyre që nuk kishin pasur mundësi ta mësonin fenë në mënyrë të mjaftueshme. Nga ky aspekt, butësia dhe toleranca janë cilësitë më të rëndësishme të miqve të Allahut, të cilët kishin marrë nga morali profetik dhe nga morali i robërve të devotshëm.

I Dërguari i Allahut ﷺ i tha Eshexhit, i cili ishte nga Beni Abdulkajs:

“Ti ke dy veçori të cilat i do Allahu: Butësinë dhe Ndjeshmërinë.” (Muslim, Iman, 25, 26)

Llokman Hakim thotë kështu:

“Biri im! Tri gjëra njihen në tri gjëra:

Butësia në çastin e zemërimit, trimëria në sheshin e luftës dhe vëllazëria në kohën e nevojës.”

Si të gjitha vetitë, edhe butësia dhe toleranca kanë një masë. Të jesh i butë, nuk do të thotë kurrë që t'i bindesh dhunës apo të trajtosh me tolerancë shkeljen e ligjeve hyjnore. Një sjellje e tillë, që quhet hilmu'l-himar (urtësi gomari), përbën sjellje shumë e keqe sepse nxit te njerëzit e këqinj dëshirën dhe guximin për të bërë keq.

Tabllo të virtytshme

Ebu Said el-Hudri ؓ tregon:

Një bedevi erdhi te Pejgamberi ﷺ, i kërkoi borxhin dhe u soll keq në lidhje me këtë çështje. Madje i tha:

“Nuk do të të lë të qetë derisa të më paguash borxhin.” Ashabët e nderuar e qortuan bedevium dhe i thanë:

“Të të vijë turp! A e di se me kë po flet!?” Bedevium tha:

“Unë po kërkoj të drejtën time.”. I Nderuari ynë ﷺ u tha ashabëve:

“Ju përse nuk mbani anën e atij që ka të drejtë?” Pastaj, duke i dërguar një njeri Havle bint Kays ﴿﴾, i tha:

“Nëse ke hurma të thata, ma paguaj borxhin. Kur të më vij në hurmat, unë ta paguaj borxhin.” Havle tha:

“Patjetër! Babai im të qoftë falë o i Dërguari i Allahut!”

Gruaja i dha borxh të Dërguarit të Allahut. E paguajti borxhin që ia kishte bedeviut, e madje e nderoi edhe me ushqim. Bedeviu e shprehu kështu gëzimin e tij:

“Borxhin ma dhe të tërë. Edhe Allahu ta dhashtë shpërblimin të plotë!” I Nderuari ynë tha:

“Ja këta janë njerëzit më të mirë (të cilët e paguajnë borxhin komplet). Një shoqëri në të cilën të dobëtit nuk mund t’i marrin të drejtat e tyre pa u lënduar, nuk shpëton.”

(Ibn Maxhe, Sadakat, 17)

Siç u pa, jeta e të Nderuarit tonë ﴿﴾ është e mbushur me bukuri që mund të merren si shembull pothuajse për çdo ngjarje që mund

t'i ndodhë njeriut. Mjafton ta njohim nga afër Atë dhe të përpiqemi ta jetojmë si duhet sunnetin e Tij të lartë...

Xhubejr ibn Mut'im ﷺ tregon:

Kur po ecnim bashkë me Pejgamberin ﷺ, gjatë rrugës së kthimit nga Lufta e Hunejnit, arabët bedevi filluan të kërkojnë me këmbëngulje ndarjen e ganimetit (plaçkës së luftës). Së fundi, ata e ndalën të Dërguarin e Allahut nën pemën Semure. Rroba e Tij u ngatërrua në degët e pemës dhe ngeci aty. I Dërguari i Allahut ﷺ ndaloi devenë e tij dhe tha:

“Më jepni rrobën time! Sikur të kisha aq kafshë sa këto pemë që i shikoni, do t’ua jepja të gjitha ju. Pastaj edhe ju do të shikonit se nuk jam koprac, gënjeshtar dhe frikacak!” (Buhari, Xhihad 24, Humus 19)

I Dërguari i Allahut ﷺ i trajtonte me butësi dhe tolerancë ata që sapo ishin bërë myslimanë dhe që akoma nuk i kishin në shpirt hijeshitë dhe intësitë e kësaj feje.

Enesi رضي الله عنه tregon:

“Unë nuk kam prekur copë apo pe, që të jetë më e butë se duart e të Dërguarit të Allahut. Nuk kam marrë erë më të mirë se sa era e të Dërguarit të Allahut. Të Nderuarit tonë i kam shërbyer plot dhjetë vjet. Qoftë edhe një herë nuk ka bërë Uf përpara meje. Ashtu siç nuk më ka thënë “Përse e bërë kështu?” për shkak të ndonjë gjëje që kam bërë, nuk më ka thënë as “A nuk do ishte mirë sikur ta bëje kështu?” për ndonjë gjë që nuk e kam bërë.”

(Buhari, Saum 53, Menakib 23; Muslim, Fedail 32)

Ja, me këto sjellje e edukonte i Dërguari i Allahut ﷺ Hazreti Enesin, të cilin e kishte amanet që në moshën dhjetëvjeçare. Edhe metoda e edukimit në tasavvuf është po e këtillë. Njeriu ndikohet nga personaliteti dhe karakteri dhe e imiton atë nga i cili ndikohet, sepse “prirja e imitimit” është prirja më e rrënjësor në krijimin e njeriut. Për këtë arsye, edhe në anën pozitive edhe në anën negative, njeriu e pëlqen zhvillimin e tij material dhe shpirtëror, gjë të cilën e realizon nën ndikimin e atyre që imiton.

Muavije ibn Hakem ﷺ tregon:

Kur po falnim namaz prapa të Dërguarit të Allahut ﷺ, dikush nga xhemati teshtiu. Unë menjëherë i thashë “jerhamukallah” (Allahu të mëshiroftë). Xhemati filloi të më shikonte me inat. Atëherë thashë:

“Medet, çfarë më ndodhi! Përse më shikoni ashtu?”. Kësaj here ata filluan të godasin gjunjët me duar. Kur e kuptova se ata po mundohen të më bëjnë të hesht, unë u nxeva, por nuk fola më.

Nëna dhe babai i qofshin falë të Dërguarit të Allahut. Kurrë nuk kam parë mësues më të mirë se Ai, as para Tij, as pas Tij. Për Zotin as nuk më qortoi as nuk më rrahu. Kur e fali namazin, me një gjuhë të butë më tha:

“Emri i këtij adhurimi është namaz. Kur falet namaz nuk fliten fjalë të kësaj bote, sepse namazi formohet nga tesbihi, tekbiri dhe Kur’ani.” Ose përdor shprehje të njëjta me këto.” Unë thashë:

“O i Dërguari i Allahut! Unë sapo jam bërë mysliman...” (Muslim, Mesaxhid, 33)

Zeyd ibn Sa'ne, i cili ishte dijetar çifut, po kërkonte të dinte nëse gjendeshin apo jo te i Dërguari i Nderuar cilësitë që qenë përshkruar në Teurat për pejgamberin e fundit që po prisnin. Një ditë ai pa se Pejgamberi po dilte nga shtëpia bashkë me Aliun dhe i ndoqi nga pas. Në atë çast, një burrë me rroba bedeviu iu afrua të Dërguarit të Allahut dhe i tha:

“O i Dërguari i Allahut! Unë u kam thënë njerëzve të filan fisi se, nëse bëhen myslimanë Allahu Teala do t’u japë shumë rizk. Ata u bënë myslimanë, por për fat të keq në fisin e tyre ka zi buke. Njerëzit janë në një gjendje shumë të vështirë. Kam frikë se këta njerëz që janë bërë myslimanë, duke shpresuar në këtë botë, do të kthehen në fenë e tyre të vjetër kur të mos e gjejnë atë që kanë shpresuar. Nëse dëshiron t’u japësh ndonjë gjë për t’i ndihmuar, unë mund t’ua dërgoj.”

Zeyd ibn Sa'ne e dëgjoji këtë bisedë dhe ndërhyri në bisedë, duke menduar se ka kapur një rast të përshtatshëm për ta provuar të Dërguarin e Allahut:

“O Muhamed! Nëse mendon t’i ndihmosh ata, unë mund të të jap borxh sipas një kontrate që mund të bëjmë.”

Pejgamberi ﷺ mori nga ai tetëdhjetë dinarë borxh, ia sahabiut që t'ua dërgonte atyre njerëzve dhe i tha:

“Shko shpejt te ata dhe ndihmoji!”

Një ditë tjetër, Krenaria e gjithësisë, i Nderuari ynë bashkë me Hazreti Ebu Bekrin, Hazreti Omerin dhe disa sahabi të tjerë, po dërgonin një xhenaze te varrezat e Xhennetu'l-Baki. Pasi Pejgamberi ynë i Nderuar ﷺ fali namazin e xhenazes, Zejdi iu afrua dhe ia tërhoqi rrobën që kishte në shpinën e bekuar. I Dërguari i Allahut ﷺ, i cili nuk e kuptoi se përse bëri kështu, po shikonte me habi rrobën që ra në tokë dhe fytyrën e varur të Zejdit. Ky filloi të flasë në mënyrë të përgatitur qysh më parë:

“A nuk do ta paguash borxhin, Muhammed? Në fakt ju bijt e Abdulmuttalibit gjithmonë i vononi borxhet!”

Por koha e atij borxhi që i Dërguari i Allahut ﷺ kishte marrë nga Zejdi nuk qe mbushur akoma.

Zejdi, i cili e tregon vetë ngjarjen, thotë:

Në atë moment u ktheva dhe pashë Omerin. Kur e pashe se si i fryhej dhe i ulej kraharori si gjyryk, më erdhi zemra te goja. Duke më parë ashpër në fytyrë, ai më bërtiti:

“O armik i Allahut! A këto fjalë po i thua të Dërguarit të Allahut? Po sillesh pa respekt me të edhe po i flet pa edukatë! Betohem në Atë që e ka dërguar si peygamber, se do të ta fluturoja kokën sikur i Dërguari i Allahut të mos të të kishte borxh!..” I Nderuari ynë, kur pa se si u nxeh Omeri ﷺ nuk i rezistoi dot fyerjes që i bëri një çifut të Dërguarit të Allahut, buzëqeshi dhe i tha:

“Qetësohu o Omer! Tani si unë ashtu dhe ky person, po presim një sjellje tjetër nga ti. Ti duhet të më thoje që t’ia paguaj borxhin në një mënyrë të bukur, ndërsa këtë duhej ta këshilloje që ta marrë borxhin me një gjuhë më të përshtatshme. Në të vërtetë ka edhe tri ditë për t’u mbushur koha e borxhit, por t’i ngrihu dhe paguaje për mua borxhin tim! Jepi pak më tepër për shkak se e trembe!

Zejdi, pasi e mori borxhin më shumë se kishte dhënë, i tha Omerit:

“Shiko o Omer! Sa herë që shoh fytyrën e të Dërguarit të Allahut, dalloj tek ai të gjitha shenjat e profetësisë, por deri më sot nuk e kisha pasur mundësi ta vija re nëse i ka apo jo dy cilësi që patjetër duhet t’i ketë. **A thua i fal ata që sillen keq me të? A i shtohet butësia dhe toleranca aq sa i shtohen vështirësitë?** Ja, këtë provova unë sot dhe tani u binda plotësisht se ai është peygamberi që pritej. Ji dëshmitar se unë po e pranoj Allahun si Zot, Islamin si fe, Muhamedin ﷺ si peygamber dhe se gjysmën e pasurisë sime ia kam dhënë si sadaka ummetit të Muhamedit!”

Omeri ؓ, i cili u gëzua shumë që Zejdi u bë mysliman, e qortoi kështu:

“Të gjithë myslimanëve nuk u mjafton pasuria jote. Të paktën thuaj se do t’ua fal disave.”

Zejdi e korrigjoi menjëherë fjalën e tij:

“Ke të drejtë, gjysmën e pasurisë sime po ua fal disa myslimanëve. (Hakim, III, 700/6547)

I Dërguari i Allahut ﷺ bëri që njerëzit të jepeshin pas karakterit të lartë dhe pas

personalitetit të pajisur me cilësi të bukura siç janë butësia, toleranca e durimi, si dhe të orientoheshin kah mirësia e Allahut Teala, aq sa brenda një kohe të shkurtër ai e shpërndau Islamin në tërë gadishullin arab.

Ndërmjet robërve që Abdullah ibn Xhahsh رضي الله عنه kishte zënë në luftën e Batu'n-Nahle, ishte edhe Hakem ibn Kejsan. Krenaria e Githësisë, i Nderuari ynë e ftoi Hakemin në Islam. Ai ia shpjegoi Islamin me të gjitha hollësitë. Ia përsëriti disa herë, që atij të mos i mbetej ndonjë paqartësi. Omeri رضي الله عنه, i cili u zemërua që Hakemi nuk u bë mysliman, edhe pasi i Dërguari i Allahut u mundua aq shumë, tha:

“O i Dërguari i Allahut! Pse po flet më këtë? Për Zotin ai kurrë nuk bëhet mysliman! Më jep leje t’ia pres kokën dhe të shkojë në vendin ku ka për të shkuar, domethënë në xhehennem!”. Por Pejgamberi ynë i Nderuar vazhdoi t’ia shpjegonte Islamin Hakemit. Teksa të gjithë i kishin sytë tek ai, Hakemi pyeti:

“Çështë Islami?”

I Dërguari ynë i Nderuar tha:

“Të adhurosh Allahun pa i shoqëruar asnjë gjë si ortak, dhe të dëshmosh se Muhamedi është rob i Dërguari i Tij!”

Hakemi tha:

“U bëra mysliman.”

Pas kësaj, Pejgamberi ynë i Nderuar u kthye nga ashabët e Tij dhe tha:

“Nëse unë do t’i kisha dëgjuar fjalët tuaja pak më parë, ai tashmë do të ishte në xhehennem!”

Omer رضي الله عنه thotë: “Kur e pashë se Hakemi u bë mysliman u zemërova me veten pa masë. Thashë me vete: Duke e ditur se Pejgamberi صلى الله عليه وسلم e di gjërat më mirë se sa unë, si mund të guxoj të kërkoj ndonjë gjë kundër tij?! Pastaj e ngushëllova veten duke thënë: Qëllimi im ishte vetëm që të fitoja kënaqësinë e Allahut dhe të të Dërguarit të Tij. Hakemi u bë mysliman. Për Zotin u bë një mysliman i mirë, madje ai luftoi në rrugë të Allahut dhe ra dëshmor në Bi’ru’l-Maune.” (Ibn Sa’d, IV, 137-138; Vakidi, I, 15-16)

Ebu Hurejra ﴿﴾ transmeton një ngjarje të tillë:

Njëri prej bedevive pati prishur abdestin e vogël në Xhaminë e Profetit. Sahabët filluan ta qortojnë menjëherë. Në lidhje me këtë, Hazreti Pejgamberi ﴿﴾ tha:

“Lëreni burrin të qetë. Hidhni një kovë ujë aty ku e prishi abdestin. Ju nuk jeni dërguar për të shfaqur vështirësi, por për të shfaqur lehtësi.” (Buhari, Vudu’ 58, Edeb 80)

Enesi ﴿﴾ thotë:

Po ecja bashkë me të Dërguarin e Allahut ﴿﴾. Ai kishte një jelek të bërë me copa nexhrani, i cili i kishte cepat e fortë dhe të trashë. Një bedevi iu afrua të Dërguarit të Nderuar dhe ia tërhoqi fort jelekun. Nga gjesti që bëri bedeviu, cepi i jelekut shkaktoi një shenjë në qafën e të Nderuarit. Pastaj bedeviu tha:

“O Muhamed! Urdhëro që të më japin edhe mua nga mallrat e Allahut që ke Ti.”

Krenaria e Gjithësisë, i Nderuari ynë u kthye nga bedeviu dhe buzëqeshi. Pastaj urdhëroi që t'i jepnin diçka edhe atij. (Buhari, Humus 19, Libas 18, Edeb 68; Muslim, Zekat 128)

Sa shembull i madh butësie dhe tolerance!..

Një ditë, teksa po shëtiste në qytet, Hazreti Ebu'd-Derda pa se disanjerëz po ofendonin një mëkatar me fjalë të rënda. Ata i pyeti: “Nëse shikoni një njeri në pus, a nuk e nxirrni prej aty?”

Ata i thanë:

“Po e nxjerrim!”

Atëherë Hazreti Ebu'd-Derda tha:

“Atëherë mos i thoni fjalë të rënda vëllait tuaj, por falenderoni Allahun i cili ju ka dhënë shëndet!”

Mbi këtë ata thanë:

“A nuk po nxeheni me këtë mëkatar?”

Sahabiu i shkëlqyer, i cili ishte formuar me edukatën e të Dërguarit të Allahut ﷺ, u përgjigj:

“Unë nxehem me mëkatin e tij dhe jo me atë. Kur ta lërë mëkatin, ai do të jetë përsëri vëllai im në fe.” (Abdurrazzak, XI, 180; Ebu Nuajm, Hilje, I, 225)

Në kohën e të Dërguarit të Nderuar ﷺ, ishte njëri që quhej Abdullah. Ky njeri që thirrej me nofkën “Gomar”, me shakatë e tij arriti ta bënte Hazretin pejgamber të qeshte. I Dërguari i Nderuar herë-herë e ndëshkonte për shkak se pinte alkol...

Një ditë, pasi Abdullahi mbaroi ndëshkimi dhe iku, njëri prej atyre që ishin të pranishëm bëri një lutje të keqe: “O Zot, mallkoje atë!” Në lidhje me këtë, i Dërguari i Allahut ﷺ tha:

“Mos thoni ashtu. Mos i ndihmoni shejtanit kundër vëllait tuaj. Për Zotin unë e di se ai e do Allahun dhe të Dërguarin e Tij. Në vend që të luteni keq për të, lutuni kështu: O Zot! Fale atë. O Zot! Mëshiroje atë!” (Buhari, Hudud, 4, 5; Ebu Davud, Hudud, 35)

Ja, kjo panoramë përbën një shfaqje të qartë butësie dhe tolerance, e cila buron nga

dhembshuria, mëshira dhe dashuria që i Dërguari i Allahut kishte për ummetin e tij.

Kur një ditë Rebi ibn Hajsem po falte namaz, i vodhën kalin që vlente njëzet mijë dirhem, por ai në vend se të shkonte pas hajdutit, zgjodhi që të vazhdojë kryerjen e namazit me qetësi.

Miqtë e tij të cilët morën vesh për këtë humbje të madhe, shkuan ta ngushëllonin. Ai u tha miqve të tij:

“Unë e pashë atë tek po zgjidhte kalin, por në atë kohë isha i zënë me një punë më të rëndësishme të cilën e doja më shumë. Për këtë arsye nuk munda ta ndjek hajdutin.”

Mbi këtë miqtë e tij filluan të luteshin për ndëshkimin e hajdutit. Ai i qetësoi ata duke u thënë:

“Qetësohuni, mua nuk më ka dhunuar njeri! Ai njeri ka dhunuar veten. Le të mos t’i bëjmë padrejtësi edhe ne, si të mos i mjaftojë e tija!” (Shik. Babanzade Ahmed Naim, Islam Ahlakının Esasları, fq. 85-86)

Ja një shembull i pashoq që jetohet në kulmin e dashurisë dhe dhembshurisë... gjendja e veçantë që kanë miqtë e Allahut, domethënë mënyra e qasjes ndaj krijesave me shikimin e Krijuesit...

Sa reflektim i madh i virtytit është përgjigja që Imam Sha'bi, një nga të mëdhenjtë e tabiinëve i dha një mëkatari:

“Nëse ato që thua janë të vërteta, Allahu më faltë! Nëse gënjen, Allahu të faltë!”

Së fundi, butësia dhe toleranca, të cilat janë rrjedhojë e cilësive të bukura si mëshira, dhembshuria dhe dashuria, përbëjnë principe të rëndësishme në marrëdhëniet me njerëzit. Ata janë urdhëri hyjnor i Allahut dhe natyra e vërtetë e Pejgamberit tonë të Nderuar. I Dërguari i Allahut ﷺ ka thënë:

“Atij që është i butë, i është dhënë edhe mirësi. Ai që nuk është i butë, është i privuar nga mirësia.” (Tirmidhi, Birr, 67/2013)

Të mendosh mirë për të tjerët

Husnu'dh-Dhan do të thotë të mendosh mirë për të tjerët, të shpresosh gjëra të mira, të qëndrosh larg nga mendimet negative dhe larg paragjyimit, domethënë nga mendimet e këqia. Për sa kohë që myslimanët të jenë të sukseshëm në të menduarët mirë për njëri-tjetrin, ata janë të mbrojtur nga mundësia e rënies në shumë gabime.

Për të mbyllur të gjitha rrugët që çojnë në paragjykim, në ajetin fisnik thuhet:

“O ju që keni besuar! Largohuni prej dyshimeve të shumta, sepse disa dyshime janë mëkate. Mos kërkoni zbulimin e të metave të njëri-tjetrit. Mos përgojoni njëri-tjetrin. Mos ndonjëri prej jush dëshiron të hajë mishin e vëllait të tij të vdekur? Këtë

pra e urreni! Atëherë jini të devotshëm ndaj Allahut. Sigurisht që Allahu është mëshirues dhe e pranon shumë pendimin.” (el-Huxhurat, 12)

Edhe Pejgamberi ﷺ ka thënë:

“Kini frikë nga paragjykimi, sepse paragjykimi është gjënjeshtër më e madhe. Mos dëgjoni çfarë thonë të tjerët, mos zbuloni gabimet e njëri-tjetrit, mos u mburrni ndaj njërit-tjetrit duke u lavdëruar, mos kini smirë ndaj njëri-tjetrit, mos urreni dhe mos e ktheni shpinën. O robërit e Allahut! Bëhuni vëllezër siç ju ka urdhëruar Allahu...” (Muslim, Birr, 28-34)

Në një tjetër hadith fisnik, Profeti ﷺ ka thënë:

“Asnjëri prej sahabëve të mi të mos më tregojë për gabimin e ndonjërit! Unë dua të dal përpara jush me një zemër të shëndoshë.” (Ebu Davud, Edeb, 28/4860)

Të mendosh mirë për njerëzit nuk i sjell ndonjë fatkeqësi apo ngarkesë njeriut, përkundrazi e shpëton atë nga shumë mëkate

dhe lodhje. Këtë të vërtetë, Aliu ؑ e shpreh bukur me këto fjalë:

“Mendo mirë për robërit e Allahut. Nëse vepron kështu, shpëton nga shumë lodhje.”

Muslimanët të cilët mendojnë mirë edhe për të vdekurit, duhet të mendojnë se ata mund të falen. Të mendosh të kundërtën e kësaj, askujt nuk i bën dobi.

Gjithmonë duhet të mendojmë mirë për njerëzit dhe ngjarjet (duke mos anashkaluar as kontrollin kur të jetë nevoja). Nëse e vërteta e një çështjeje nuk dihet plotësisht, për muslimanët është kusht që të mendojnë mirë për njëri-tjetrin, sepse ne jemi përgjegjës për paragjykimin. Sepse, nëse kemi bërë gabim për arsye se kemi menduar mirë, nuk merremi në llogari. Humbja jonë është vetëm gabimi që bëmë për shkak të njetit të mirë, por nëse paragjykojmë dikë, jemi të detyruar që në fund të japim llogari për këtë.

Tabllo të virtytshme

Sipas transmetimit të Abdullah ibn Amrit

ﷺ, gjatë një tavafi Krenaria e Gjithësisë, i Nderuari ynë, duke iu drejtuar Qabes tha:

*“Sa e pastër që je, sa erë të mirë ke! Sa e lartë që je, sa nder të madh që ke! Beto-hem në Allahun në dorën e të cilit është shpirti i Muhamedit, se vlera e një besimtari te Allahu është më e madhe se vlera jote. Edhe nderi i pasurisë dhe i gjakut të besimtarit kështu është. **Ne vetëm mendojmë mirë për besimtarët.**”* (Ibn Maxhe, Fiten, 2)

Të menduarët mirë për besimtarët, sipas hadithit fisnik, është një parim i rëndësishëm i Islamit.

I Dërguari i Allahut ﷺ, i cili u ndikua për një kohë të gjatë nga problemet dhe vësh-tirësitë në ngjarjen e Ifkut, ngjarje që ndo-dhi si rezultat i përçarjeve dhe ngatërimeve të hipokritëve, u konsultua me Zejneb bint Xhahsh, që ishte njëra nga gratë e Tij, si dhe me shërbëtoren e Aishes, Beriren ؓ. Ai i pyeti ato se çfarë mendojnë për nënën tonë Aishen. (Buhari, Shehadat, 16.) Që të dyja dësh-

muan për mirë. Në lidhje me këtë çështje, Aishja ؓ thotë:

“Gjatë hulumtimit të kësaj çështjeje, i Dërguari i Allahut ﷺ kish pyetur Zejneb bint Xhahsh në lidhje me mendimin e saj për mua dhe i kishte thënë:

-O Zejneb, çfarë di për këtë çështje, çfarë ke parë?. Ajo i kishte thënë:

-O i Dërguari i Allahut, unë e mbroj gjithmonë veshin tim nga ajo që nuk kam dëgjuar dhe syrin tim nga jo që nuk kam parë. Unë nuk di veç gjëra të mira për Aishen.

Zejnebi garonte me mua për shkak të disa virtyteve në mes grave të të Dërguarit të Allahut. (Ajo mund të mendonte se do të ishte më afër të Dërguarit të Allahut duke më ulur mua, kur e kishte edhe rastin në dorë.) Por për shkak të devotshmërisë së saj, Allahu e ruajti në këtë çështje që të mos thoshte shpifje.” (Buhari, Shehadat, 15, 30; Muslim, Teube, 56)

Sa shembull i shkëlqyer për ata që mendojnë mirë për të tjerët... Në një mjedis ku mund të rrëshqitnin shumë këmbë, Nëna

jonë Zejneb u strehua në çadrën e mendimit të mirë dhe shpëtoi nga qortimi hyjnor i cili zbriti për ata që shpifën. Bashkë me ajetet që e pastruan nënën tonë Aishen, zbriti edhe një qortim i ashpër për ata që shpifën dhe për ata që u bashkuan me ta duke mos menduar mirë. Sikur të mos ishte falja e Allahut, u njoftua se të gjithë do të shkatërroheshin në një mënyrë tragjike. Mjafton përsëritja e këtij qortimi dhe presioni, për të treguar se sa sjellje e keqe është paragjykimi. Në ajetet fisnike thuhet:

“Përse kur e dëgjuan shpifjen besimtarët dhe besimtare të mos mendonin të mirën si për vete dhe të thonin: “Kjo është shpifje e qartë?!” (en-Nur, 12)

“Sikur të mos ishte mëshira e Allahut dhe mirësia e Tij ndaj jush në këtë dhe në botën tjetër, do t’ju kapte një dënim shumë i madh për shkak të asaj në të cilën humbët.” (en-Nur, 14)

Po ashtu, në ditët kur ndodhi ngjarja e Ifkut, bashkëshortja e Ebu Ejjub el-Ensarit, Ummu Ejjub pyeti burrin e saj:

“A i ke dëgjuar rreth gjërave që thonë njerëzit kundër Aishes?”

Ejjubi tha:

“Po! I kam dëgjuar, ato janë të gjitha gjë-njeshtra dhe shpifje!”

Pastaj ai pyeti gruan e tij:

“A e bën ti një të keqe të tillë?”

Ajo tha:

“Jo! Për Zotin unë nuk e bëj një gjë të tillë!”

Në lidhje me këtë, Ejjubi ﷺ tha:

“Kur ti je kështu, për Zotit Aishja është më e mirë se ti!” (Ibn Hisham, III, 347; Vakidi, II, 434)

Ja, ky është shembull i shkëlqyer i të menduarit mirë...

Ibn Mes'ud ﷺ thotë:

“Mos e ndihmoni shejtanin kundrejt vëllait tuaj, duke thënë fjalë të tilla si: O Zot! Posh-tëroje atë! O Zot! Mallkoje atë!, kur shikoni se ai ka bërë mëkat. Përkundrazi thoni: O

Zot! Fale atë dhe drejtoje në rrugë të drejtë! Ne, sahabët e Muhamedit, nuk thonim asgjë për një të vdekur pa ditur diçka. Nëse jeta i mbaronte me të mirë, thonim: Fitoi mirësinë. Nëse kishte vdekur në të keqe, kishim frikë të thonim diçka të keqe për të.” (Ebu Nuajm, Hilje, IV, 205)

Një njeri i cili shkoi të vizitonte Ebu Duxhanen ﷺ kur ai ishte i sëmurë, vuri re se atij i shkëlqente fytyra si dritë. E pyeti:

“Përse të shkëlqen fytyra kështu?”. Ai dha këtë përgjigje:

“Unë kam dy vepra të mira:

1. Hesht në çështjet që nuk më interesojnë.

2. Zemra ime është larg nga paragjykimi i keq për besimtarët. Unë mendoj mirë për të gjithë besimtarët.” (Ibn Sa'd, III, 557)

Përmes një shembulli të shkëlqyer, Hazreti Mevlana flet për vese të këqia dhe shkatërruese si paragjykimi i keq, smira dhe xhelozia, që njerëzit kanë në botën e tyre të brendëshme:

Një padishah kishte blerë dy robër. Ai donte të kuptonte gradën e mendjes dhe shpirtit të atyre, kështu që thirri të parin dhe filloi të bisedojë me të. Robi po i jepte padishahut ca përgjigje që të tjerët nuk mund t'i jepnin pa u menduar mirë. Padishahu u gëzua kur e pa këtë shërbëtor të kuptueshëm, të zgjuar dhe gjuhëëmbël. Thirri edhe robin tjetër.

Robi i dytë erdhi para padishahut. Robit i mbante era nga goja për arsye se ishte sëmurë, ndërsa dhëmbët i kishte shumë të nxirë për shkak të papërkujdesjes. Edhe pse nuk u kënaq nga pamja e jashtme e këtij robi, Padishahu filloi të bisedojë me të, që të mësonte gjendjen, të fshehtat dhe cilësitë e tij:

“Rri larg me këtë rrobë dhe me këtë gojë shqetësuese, por mos shko shumë larg. Së pari le t'i gjejmë një shërim gojës tënde. Ti qenke njeri i mirë, por edhe ne jemi mjekë të njohur. Nuk na ka hije që mos të të japim vlerë dhe të të nënçmojmë. Ulu këtu dhe tregoj një apo dy histori, me qëllim që të mund të kuptojmë gradën e mendjes tënde.”

Pastaj, duke u kthyer nga robi i parë me të cilin kishte folur, Padishahu i tha:

“Edhe ti shko në hamam dhe lahu mirë.”

Pasi iku shoku i tij, Padishahu iu drejtua robit të dytë, të cilin donte ta bënte të flasë:

“Shoku yt me të cilin fola më parë më tha gjëra të këqia për ty. Po shikoj se ti nuk je ashtu si tha ai. Me gjasë ai njeri lakmiqar donte të na ftohte nga ti. Ai tha për ty:

Ai është hajdut, nuk është njeri i drejtë, rri me njerëz të këqinj, është i pandershëm. Po ti çfarë thua për të?”

Pasi dëgjoi këto fjalë, robi i dytë iu përgjigj padishahut:

“Unë nuk mund ta quaj të padrejtë shokun që mendon dhe thotë të vërtetën. Përkundrazi, duke u nisur nga fjalët e tij, unë mendoj se kam shumë në veten time, të cilat përpiqem t’i rregulloj. O Padishah! Ndoshta ai ka parë te unë shumë mangësi te cilat unë nuk i di.”

Padishahu i tha robit:

“M’i trego edhe ti mangësitë e tij, ashtu sikundër edhe ai më tregoi të tuat.”

Robi u përgjigj:

“O Padishahu im! Ai me të vërtetë është një shok i mirë për mua. Bota ime shpirtërore më ndalon që t’i përmend mangësitë e tij. Kësisoj unë mund të them vetëm këtë: sipas mendimit tim, mangësia e tij nuk është mangësi, por virtyt. Ai është shembulli i dashurisë, i besnikërisë dhe i njerëzisë. Ai është i drejtë, i zgjuar dhe mik i mirë. Një tjetër cilësi e tij është bujaria dhe ndihma që u jep të varfërve. Ai është aq bujar, sa nëse është e nevojshme, e jep edhe shpirtin. Një cilësi tjetër e shokut tim të fatit është se ai nuk e pëlqen veten e tij. Ai është i mirë me të gjithë. Vetëm ndaj vetes së tij është i keq.”

Kur dëgjoji këtë përgjigje, Padishahu i tha robit:

“Mos shko shumë përpara duke e lavdëruar shokun tënd dhe mos guxo të lavdërosh veten kur lavdëron atë, sepse pastaj unë mund të vë në provë atë dhe ti do të turpërohesh.”

Mbi këtë robi tha:

“Jo! Nuk shkova shumë para duke e lavdëruar. Cilësitë e mikut tim janë shumë më tepër nga sa thashë. Unë thashë ato që dija rreth cilësive të shokut të fatit, por, o padishah bujar, çfarë të bëj unë nëse ju nuk u besoni atyre që thashë? Bota ime e brendëshme më bën të flas kështu.

Kur robi tjetër erdhi nga hamami, padishahu e ftoi. Atij i tha:

“Me shëndet, arritsh mirësi që nuk vjetërohen, por sa bukur do të ishte sikur të mos i kishe veset e këqia që tha shoku yt! Atëherë ai do të të shikonte në fytyrë do të gëzohej dhe kënaqej. Të të shohësh ty, është më e vlefshme se sa të shohësh gjithë botën.”

Robi tha: “O Padishah! Ju lutem, më tregoni se çfarë tha për mua ai i poshtër!..”

Padishahu i tha:

“-Ai së pari më tregoi për hipokrizinë tënde. Më tha se ti në pamjen e jashte je si ilaç, ndërsa në të vërtetë je fatkeqësi.”

Teksa dëgjonte këto fjalë nga padishahu, rob-it iu shtua zemërimi, goja iu pre dhe fytyra

iu skuq. Ai e kaloi kufirin duke e ofenduar shokun e tij. Tha:

“Ai ishte mik me mua, por gojën e kishte të prishur. Shumë herë hante gjëra të papastrat si një qen në zi buke.”

Robi filloi të flasë shumë dhe të nxjerrë në pah gjithë të këqiat e botës së tij shpirtërore për të ofenduar shokun e vet. Pas kësaj, padeshahu i tha “mjaft tashmë”, ia vuri dorën në gojë dhe shtoi:

“Për shkak të provës nën të cilën iu vura, arrita ta dalloj ndryshimin ndërmjet jush. Gojës së tij i vjen era për shkak të një sëmundje materiale, por ty të është qelbur shpirti! O ti njeri që të është qelbur shpirti, rri larg. Shoku yt do të jetë urdhëruesi yt dhe ti do të rrih nën urdhërin e tij. Mëso nga ai edukatën, njërezinë dhe të folurit! Merr mësim nga virtyti i tij. **Lëre paragjykimin dhe zilinë. Ti me këto cilësi je një njeri i paaftë që në belin e tij ka lidhur gur. Me këtë gur as nuk mund të notosh, as nuk mund të ecësh.**”

Robi që mendonte mirë për shokun e tij fitoi shumë mirësi materiale dhe shpirtërore,

për shkak se kishte kulmin e virtytit. Ndërsa robi tjetër që u zemërua pa e ditur të vërtetën, ra nga sytë dhe i humbi zemra.

Së fundi, të kesh ndjenja të bukura për njerëzit, është një frut i virtytit të të shikuarit të krijesave me syrin e Krijuesit. T'ua duash të mirën e njerëzve dhe të shikosh anët e tyre të mira, është një cilësi e rëndësishme përmes së cilës firohet kënaqësia e Allahut dhe dashuria e robërve të Tij.

Mirënjohja dhe besnikëria

Mirënjohja dhe besnikëria janë dy nga dispozitat më të rëndësishme Islame, që e bëjnë njeriun të fitojë nderin njerëzor. Si cilësi që u përkasin Pejgamberëve, miqve të Zotit dhe të devotshmëve, ato janë veti të bukura shpirtërore që kurorëzojnë jetën njerëzore në shkallën më të lartë. Këto ndjenja të larta janë përbëjnë masën e vlerës që u jepet atyre që duhen apo që duhet të duhen. Ata që nuk e kanë ndjenjën e besnikërisë, janë njerëz egoistë, njerëz që mendojnë vetëm veten e tyre, për dëshirat dhe interesin e tyre.

Para së gjithash njeriu duhet të jetë besnik ndaj Zotit, gjë që bëhet e mundur vetëm duke i respektuar urdhërat e Tij. Allahu thotë:

“Mos u bëni si ata që harruan Allahun dhe Allahu bëri që ata të harrojnë vetveten! Të tillët janë njerëz të devijuar.” (Hashr, 19)

Pas besnikërisë ndaj Allahut, besnikëria më e lartë dhe më e domosdoshme është besnikëria ndaj Krenarisë së Gjithësisë, Hazretit Pejgamber ﷺ. Kjo besnikëri është shfaqje e ndjenjave të falenderimit që ndjehen për Pejgamberin ﷺ, i cili në lutjet e Tij ndaj Allahut, së pari lutej për ummetin e Tij duke thënë: ummeti, ummeti. Kjo besnikëri e cila do të fillojë duke u thelluar në dashurinë ndaj Pejgamberit, është e mundur me zbatimin e Sunnetit të Lartë të Tij.

Çdo besimtar është i detyruar të jetë i mbushur me ndjenjën e besnikërisë ndaj të mëdhenjve të fesë, domethënë ndaj miqve të Zotit, sepse janë këta miq të Zotit ata që i sjellin tek ne moralin e bukur, urdhërat dhe ndalesat që ka shpallur Allahu dhe i Dërguari i Tij, kandilat madhështorë që ndriçojnë të dy botët tona.

Ata ndaj të cilëve duhet të kemi besnikëri, nuk janë vetëm ata që kemi numëruar

këtu. Veçanërisht duhet ta vendosim në zemër besnikërinë ndaj miqve dhe vëllezërve në fe. Nga ana tjetër, besnikëria ndaj gjyshërve, ndaj tyre që janë gjallë dhe ndaj të vdekurve, ndaj shtetit dhe ndaj të gjitha amanete të popullit, është nga cilësitë e një karakteri dhe personaliteti të fortë. Sa bukur e shpjegon Hazreti Mevlana mirësinë për të qënë mirënjohës dhe besnik:

“Të gjitha çështjet, si dashuria dhe miqësia, janë të lidhura me besnikërinë dhe kërkojnë gjithmonë njerëz besnikë. Këto nuk i afrohen kurrë një zemre jobesnike.

Lapsi ka shkruajtur se Shpërblimi i besnikërisë është besnikëria dhe kundërvlera e tradhëtisë është tradhëtia. Dhe pastaj i është tharë boja.

Një padishah e vret atë që e tradhëton edhe nëse është biri i tij, por nëse një rob indian është besnik ndaj padishahut, zemrat drejtohen nga ajo zemër dhe i japin vlerë... nderin që e fiton ai, nuk e fitojnë me qindra vezirë.

Lëre robin, por edhe nëse edhe një një qen që rri përpara derës është besnik, në zemrën e të zotit të këtij qeni gjelbërojnë me qindra ndjenja kënaqësie ndaj tij dhe kështu ai e ledhaton me dashuri...”

Tabllo të virtytshme

I Dërguari i Allahut ﷺ e ka shfaqur ndjenjën e besnikërisë së lartë që kishte ndaj tyre me fjalët:

*“Unë jam lutja e gjyshit tim Ibrahim, përgëzimi i vëllait tim Isa dhe ëndërra e nënës sime Amine.”*⁵ Gjatë udhëtimit, teksa po shkonte për në Mekke në vitin e Hudejbijes, i Dërguari i Allahut ﷺ ndaloi në Ebva. Duke kërkuar leje nga Zoti, Pejgamberi ynë i Nderuar vizitoi varrin e nënës së Tij. Gjatë

5. Ahmed, V, 262; Hakim, II, 453. Ibrahim عليه السلام ka bërë këtë lutje për Pejgamberin tonë të Nderuar: **“Zoti ynë, dërgo nga gjiri i tyre të dërguar që t’u lexojë atyre ajetet e Tua, t’u mësojë atyre librin dhe urtësinë dhe t’i pastrojë (prej ndytësisë së idhujtarisë)!..”** (el-Bakara, 129) Isai عليه السلام ka përgëzuar se pas tij do të vijë një pejgamber me emrin Ahmed. (es-Saff, 6) Ndërsa nëna jonë Amine, para se të lindte i Dërguari i Allahut, kishte parë në ëndërr një dritë që dilte nga ai dhe ndriçonte gjithësinë. (Ibn Sa’d, I, 102)

vizitës ai rregulloi varrin e nënës me duart e Tij të bekuara dhe qau nga mallëngjimi. Myslimanët që e panë duke qarë, qanë edhe ata. Pastaj, atyre që e pyetën se përse kishte vepruar kështu, Pejgamberi ynë i Dashur u tha: *“Qava se m’u kujtua butësia dhe mëshira që kishte nëna ime për mua.”* (Ibn Sa’d, I, 116-117; Veçanërisht shik. Muslim, Xhenaiz, 105, 108)

Kur i Dërguari i Allahut e nderoi këtë botë, jetonte zonja Suvejbe, e cila kishte një djalë që e quanin Mesruh. Për një kohë zonja Suvejbe i pati dhënë qumësht edhe Pejgamberit tonë të Nderuar. I Dërguari i Allahut, i cili ishte një shembull besnikërie, në periudhat e mëvonshme të jetës është interesuar gjithmonë për zonjën Suvejbe. Kur ishte në Mekke, qoftë i Dërguari i Allahut, qoftë nëna jonë Hatixhe, e ndihmonin dhe e nderonin atë. Kur Drita e Ekzistencës u shpërngul për në Medine, i dërgonte gjithmonë ushqime dhe rroba zonjës Suvejbe dhe ia plotësonte asaj nevojat. Në vitin e shtatë të hixhretit, kur po ktheheshin nga lufta e Hajberit, i Dërguari i Allahut u lajmërua se ajo kishte vdekur. Ai pyeti:

“Çfarë bën biri i saj Mesruh?” I thanë:

“Ai ka vdekur para nënës së tij!”

Kur dëgjoi këtë, i Dërguari i Allahut ﷺ pyeti nëse kishte mbetur gjallë ndonj nga të afërmit e saj, por i thanë se nuk kishte ngelur asnjë. (Ibn Sa'd, I, 108, 109)

Gjatë gjithë jetës së tij, Pejgamberi ﷺ është sjellë besnik edhe ndaj të afërmëve të qumështit. Sa herë që e shikonte nënën e qumështit, zonjën Halime, ai thoshte: “Nëna ime e dashur! Nëna ime e dashur!”, E donte dhe e respektonte me gjithë shpirt, e shtronte rrobën e tij në tokë që ajo ulej mbi të dhe nëse ajo kishte ndonjë kërkesë, ia plotësonte menjëherë. (Ibn Sa'd, I, 113, 114)

Kur një ditë Pejgamberi ynë i Nderuar ishte ulur, erdhi bashkëshorti i nënës së qumështit të Tij. Për ta respektuar, i Dërguari i Allahut ﷺ, shtroi në tokë një pjesë të rrobës së Tij dhe e uli mbi të. Pas pak erdhi nëna e qumështit. Pejgamberi ﷺ shpalosi për të edhe pjesën tjetër të rrobës, që ajo u ulej aty. Pas

pak erdhi edhe vëllai i qumështit. I Dërguari i Allahut ﷺ u ngrit në këmbë dhe e uli përpara vetes.” (Ebu Davud, Edeb, 119-120)

Një ditë, zonja Halime kishte ardhur në Mekke për të parë Pejgamberin tonë të Nderuar. I Nderuari ynë atë kohë ishte martuar me Hazretin Hatixhe. Të dy e pritën me nderim dhe respekt të thellë zonjën Halime. Hazreti Halime po qahej nga thatësira dhe zia e bukës që ishte në vendin e saj dhe për shkak se po ngordhnin kafshët. Kur Krenaria e Gjithësisë, i Nderuari ynë ia tregoi gjendjen e saj Hazretit Hatixhe, nëna jonë Hatixhe i dhuroi asaj dyzet dele dhe një deve për t'i hipur dhe për të mbartur ngarkesë. Kështu, edhe nëna jonë Hatixhe e shfaqti besnikërinë që kishte ndaj të Nderuarit tonë. (Ibn Sa'd, I, 114)

Gjatë çlirimit të Mekkes, kur i Dërguari i Allahut ﷺ ishte në vendin Ebtah, vajza e zonjës Halime kishte ardhur për ta vizituar. Atij i dhuroi disa gjëra, mes të cilave një torbë me djathë të thatë dhe gjalpë. I Dërguari i Allahut e pyeti menjëherë për nënën e qumështit.

Kur i tha se ajo kishte ndërruar jetë, sytë e Pejgamberit tonë të Nderuar u mbushën me lot. E pyeti se kush ka ngelur prej tyre. Pastaj urdhëroi që kësaj zonje t'i jepeshin rroba, një deve dhe dyqind dirhem argjendi. Kur gruaja e shkretë po kthehej e gëzuar në vendin e saj, thoshte:

“Ti edhe kur ke qënë i vogël edhe tani që je rritur, je një i afërm i mirë!” (Vakidi, II, 869; Belazuri, I, 95)

Në luftën e Hunejnit qe korrur një fitore e madhe dhe përveç ganimeteve ishin zënë, qenë kapur edhe shumë robër. Pejgamberi ﷺ u njoftua se në mes të robërve ishte edhe motra e Tij e qumështit. I Dërguari i Allahut ﷺ dha urdhër menjëherë që t'ia sillin aty dhe kur ajo erdhi, ai nxori rrobën e tij dhe e shtroi përdhe që të ulej Hazreti Shejman. Duke tre-guar një besnikëri të madhe ndaj motrës së qumështit me të cilën ishte rritur në shkretëtirë, ai u soll me butësi ndaj saj dhe i tha:

“*Mirë se erdhe!*” Iu kujtuan ditën e kaluarra dhe sytë iu mbushën me lot. E pyeti për

nënë dhe babain e saj. Shejma i tha se ata kishin ndërruar jetë. I Dërguari i Allahut e pyeti edhe për të afërmit e tjerë. Pastaj tha:

“Nëse do, qëndro te Unë me dashuri dhe respekt! Nëse do, të jap mallra dhe të dërgoj te fisi yt! Për ty e bëj edhe këtë.” Shejma tha:

“Ti më jep mallra dhe më dërgo te njerëzit e mi.” Paskëtaj ajo u bë myslimane. I Dërguari i Allahut i dha një deve dhe një dele Shejmas dhe pjesëtarëve të familjes së saj që ishin gjallë. Për më tepër zonjës Shejma i dha një burrë rob dhe një grua robinë, të cilët pastaj Shejma i martoi me njëri-tjetrin. (Ibn Hisham, IV, 101; Vakidi, III, 913)

Pas një farë kohe, Pejgamberi ynë i Nderuar lajmëroi se robërit që ishin nga vëllezërit e tij të qumështit, i kishte lënë të lirë në pjesën e tij dhe në pjesën që u takonte bijve të Abdulmuttalibit. Ashabëve u tha:

“Kush prej jush kënaqet duke i gëzuar vëllezërit e tij, duke i dhënë robërit pa shkëmbim dhe me kënaqësi, le të vepron

jë kështu! Kush nuk dëshiron t'i japë pa shkëmbim robërit që i kanë rënë në pjesë, këtë do t'ua paguajmë nga ganimeti i parë që do të na e japë Allahu. Ai që do, mund të veprojë edhe kështu!” Duke shfaqur një shembull të madh virtyti, ashabët e nderuar thanë:

“Edhe ne ia kemi dhuruar robërit tanë Pejgamberit të Allahut!” (Buhari, Megazi, 54; Ibn Hisham, IV, 134-135)

Kështu, me mijëra robër u kthyen atë ditë në Hevazin pa kërkuar asnjë shpërblim. Për shkak të ndjenjës së besnikërisë që kishte i Dërguari i Allahut, me mijëra njerëz u ngjallën dhe fituan besimin e lirinë.

Në moshën gjashtëvjeçare Muhamedi ﷺ shkoi në Medine bashkë me nënën e tij, që të vizitonte varrin e babait. Gjatë rrugës së kthimit, në fshatin Ebva ndërroi jetë edhe nëna e Tij. I Dërguari i Allahut ﷺ, duke ngelur jetim edhe nga nëna, u kthye në Mekke me shërbëtoren e tyre Ummu Ejman ؓ.

I Dërguari i Allahut ﷺ, gjatë gjithë jetës së Tij e vizitonte shpesh dadon e tij Ummu Ejmenin dhe e quante “Nënë!” Për këtë arsye e laudëronte me fjalët: “Nëna pas nënës sime! Ky është i vetmi njeri që ka mbetur gjallë nga familja ime!” Në këtë mënyrë e shfaqte ai respektin dhe dashurinë që kishte për të.

Bashkëshortje e Ebu Talibit, zonja Fatime, ishte një grua shumë e virtytshme dhe zemërmirë. Krenaria e Gjithësisë, i Nderuari ynë e vizitonte shpesh këtë grua të bekuar, e cila ishte nderuar me Islamit, që shpërngulur në Medine dhe në shtëpinë e saj bënte gjumin e paradites. (Ibn Sa’d, VIII, 222)

Kur zonja Fatime ndërroi jetë, të Dërguarit të Allahut ﷺ i dolën lotët si perla nga sytë e tij të bekuar, këmishëm e tij ia bëri qefin duke thënë: “Sot ka vdekur nëna ime!”. Pastaj i fali namazin e xhenazes dhe u shtri në varrin e saj pak kohë. Atyre që e pyetën për shkakun e kësaj sjelljeje, u tha:

“Askush nuk më ka bërë më mirë se kjo grua e shkretë, pas Ebu Talibit! Ia bëra këmishën timë qefin, që në ahiret të veshë nga rrobat e xhennetit. U shtriva në varr të saj pak kohë që të ngrohej!”

Atyre që u habitën për shkak të pikëllimit të tij, i Dërguari i Allahut ﷺ u tha:

“Ajo ishte nëna ime pas nënës sime. Ajo më jepte mua për të ngrënë, më krihte flokët dhe më lyente me vaj trëndafili në një kohë kur fëmijët e saj ishin të uritur dhe kishin rrudhur fytyrat. Ajo ishte nëna ime!” Pastaj u lut për të:

“Allahu të faltë dhe të shpërbleftë me të mira! Allahu të mëshiroftë o nëna ime e dashur! Ti ishe nëna ime pas nënës sime! Vetë rrije e uritur dhe mua më jepje për të ngrënë! Vetë nuk vishje dhe mua me jepje për të veshur! Vetën tënde e privoje dhe mua më jepje gjërat më të mira! Këtë e bëje duke shpresuar kënaqësinë e Allahut dhe ahiretin!..” (Hakim, 116-117; Hejsemi, IX, 256-257; Ja'kubi, II, 14)

Aisheja ؓ e tregon kështu besnikërinë që kishte Pejgamberi ﷺ ndaj nënës sonë Hatixhes:

Për asnjërën nga gratë e Pejgamberit tonë të Nderuar nuk kam qenë xheloze sa për Hatixhen. Për më tepër atë nuk e kam parë fare. I Dërguari i Nderuar e kujtonte atë shpesh. Kur priste një dele dhe e copëtonte mishin, shumicën e rasteve ua dërgonte miqve të Hatixhes. Nganjëherë nuk rezistojta dot dhe i thoja të Dërguarit të Allahut:

“Sikur në këtë botë nuk ka ngelur grua përveç Hatixhes!”

Krenaria e Gjithësisë, i Nderuari ynë i numëronte veçoritë e saj dhe thoshte:

“Ajo ishte kështu, kështu...” dhe “Fëmijët e mi janë nga ajo.” (Buhari, Menakibu'l-Ensar, 20; Muslim, Fedailu's-Sahabe, 74-76)

Kur i Dërguari i Allahut dha urdhër që të varroseshin dëshmorët e Uhudit, për Amr ibn Xhemuh dhe Abdullah ibn Amr ibn Haram ؓ tha:

“Ata në këtë botë ishin krah për krah me njëri-tjetrin dhe ishin shumë të singërtë. Këta dy dëshmorë që e donin shumë njëri-tjetrin në këtë botë, i vendosni pranë njëri-tjetrit në të njëjtin varr!” (Ibn Hisham, III, 49; Ibn Sa’d, III, 562)

Çfarë ndjenje e një besnikërie madhështore...

Ishte një njeri i zi që pastronte xhaminë e Profetit. Një herë, i Nderuari ynë nuk e pa më. U bë merak dhe pyeti se ku ndodhej ai. I thanë se kishte vdekur. Në lidhje me këtë, i Nderuari ynë i cili ishte një monument besnikërie, tha:

“A nuk duhej të më lajmëronit?” Pastaj duke thënë: *“Më tregoni varrin e tij!”*. Shkoi te varri i tij, i fali namazin e xhenazes dhe u lut për të. (Buhari, Xhenaiz, 67)

Kishin kaluar vite nga shpërngulja në Habeshistan. Një herë, përfaqësuesit e mbretit të Habeshistanit erdhën te i Dërguari i Nderuar.

Pejgamberi ﷺ u interesua nga afër me ata, madje u shërbeu vetë. Është shumë kuptim-plote përgjigja që Pejgamberi ynë i Nderuar u dha sahabëve, të cilët thanë se mund t'u shërbenin ata:

“Këta u kanë dhënë vend dhe i kanë nderuar ashabët e mi kur janë shpërngulur në Habeshistan. Edhe unë tani dua tu shërbej si shpërblim i kësaj.” (Bejhaki, Shuabu'l-Iman, VI, 518, VII, 436)

Në muajin Rexhep, me kthimin nga Tebuku kishte vdekur Mbreti Habeshi. Atë ditë, pasi i njoftoi ashabët se kishte vdekur Mbreti, i Dërguari i Allahut ﷺ dhe tha:

“Faleni namazin e xhenazes së vëllait tuaj që ka vdekur në vend të largët!”

Ashabët pyetën:

“O i Dërguari i Allahut! Kush është ai?”
Krenaria e Gjithësisë ﷺ tha:

“Është mbreti Ashama! Sot robi i devotshëm i Allahut vdiq! Kërkoni mëshirë

nga Allahu për vëllain tuaj!” Pastaj i fali namazin (gijabi) e xhenazes.” (Muslim, Xhenaiz, 62-68; Ahmed, III 319, IV 7)

Më vonë u mor vesh se Mbreti kishte vdekur pikërisht në atë ditë që lajmëroi i Dërguari i Allahut.

Pas çlirimit të Mekke, Profeti ﷺ qëndroi pesëmbëdhjetë ditë aty. Në këtë kohë, disa nga Ensarët u shqetësuan dhe filluan të mendojnë nëse Profeti ﷺ do të kthehej në Medine, apo jo, sepse Allahu Teala i kishte dhënë çlirimin e vendit të begatë dhe të shenjtë në të cilin ai kishte lindur dhe qe rritur. Profeti ﷺ, i cili ishte duke u lutur në kodrën Safa, e ndjeu shqetësimin e Ensarëve të nderuar. Pasi mbaroi lutjen, shkoi te ata dhe i pyeti:

“Për çfarë po flisni?”

Kur ata ia shprehën shqetësimin e tyre, i Dërguari i Allahut ﷺ, shfaqti një shembull të madh besnikërie, duke u thënë:

“O Ensarë! I kërkoj mbrojtje Allahut që të bëj diçka të tillë. Unë jam shpërngulur në

vendin tuaj. Jeta ime është jeta juaj, edhe vdekja ime do të jetë pranë jush.”

Pas këtyre fjalëve, Ensarët u qetësuan.
(Muslim, Xhihad, 84, 86; Ahmed, II, 538)

I Dërguari i Allahut ﷺ e tij nuk i ka nxjerrë kurrë nga zemra dhe nuk i ka harruar asnjëherë ashabët, të cilët kanë luftuar me pasurinë dhe me jetën e tyre në rrugën e thirrjes në Islam dhe të cilët ranë dëshmorë për hir të saj. Herë-herë shkonte te varrezat Xhennetu'l-Baki, herë-herë shkonte te varrezat e dëshmorëve të tjerë dhe lutej për ta. Ashabët e nderuar tregojnë:

Pejgamberi ynë i Nderuar doli në minber dhe pasi tha shehadetin, fjala e parë e tij ishte lutja e mëshirës nga Allahu për dëshmorët e Uhudit. (Ibn Sa'd, II, 228)

Pastaj, duke shfaqur besnikërinë që kishte ndaj Ensarëve, tha:

“O njerëz! Njerëzit po shtohen, por Ensarët po pakësohen. Madje do të pakësohen sa kripa në gjellë. Çdokush nga ju,

nëse vjen në krye të një punë që mund të dëmtojë apo të ndihmojë dikë, le t'i trajtojë mirë të mirët e Ensarëve dhe le t'i falë të këqinjt prej tyre.” (Buhari, Menakibu'l-Ensar, 11)

“Ju këshilloj që me Ensarët të silleni mirë, ata janë xhemati, shokët dhe besnikët e Mi. Ata i kanë kryer përsosmërisht detyrat që u kanë takuar. Ndërsa shpërblimi i shërbimeve të tyre akoma nuk është paguar. (Në ahiret do t'u paguhet me shumicë.) Për këtë arsye, pranojeni atë që bëjnë të mirët e tyre dhe lëreni atë që bëjnë të këqinjt e tyre.” (Buhari, Menakibu'l-Ensar, 11)

Pejgamberi ﷺ nuk i ka harruar kurrë edhe sakrificat që kanë bërë Muhaxhirët. Kur ashabëve të tij u jepte detyrë të rëndësishme, i kishte gjithmonë parasysh ata që e kanë ndihmuar Islamin në ditët e para, por Ebu Bekri ؓ kishte një vend të veçantë ndërmjet tyre. I Dërguari i Allahut ﷺ e shpreh kështu mirënjohjen që kishte për të:

“Çdonjërit që na ka bërë mirë, ia kami paguar me të njëjtën masë, apo me më

shumë, përveç Ebu Bekrit! Ai ka bërë aq shumë, sa që shpërblimin do t'ia japë Allahu Teala në ditën e kiametit. Pasuria e askujt nuk më ka dhënë aq shumë dobi sa pasuria e Ebu Bekrit. Sikur të kisha bërë një mik për vete, patjetër do të bëja Ebu Bekrin. (Duke pasur për qëllim veten e tij tha:) Dijenit se shoku juaj është miku i Allahut.”
(Tirmidhi, Menakib, 15/3661)

Kur Ebu Bekri ﷺ u bë halife, caktoi një njeri që të lajmëronte që, kush të kishte premtimin e Pejgamberit tonë të Nderuar, le të vinte dhe ta merrte, dhe i pagoi ato me mallrat që erdhën nga Bahrejni. (Buhari, Kefale, 3)

Edhe Hazreti Aliu, pas vdekjes së të Dërguarit të Allahut, caktoi një njeri që të shpallte një lajm:

“Kush ka ndonjë premtim të të Dërguarit të Allahut sallallahua lejhi ue sellem apo ndonjë borxh për të marrë, le të vijë te unë!” Sa ishte gjallë, çdo vit vazhdonte të caktonte dikë për të thirrur në Mina në ditën e prerjes së kurbaneve. Çdokush që vinte me një kërkesë

të tillë, i jepte çfarë të kërkonte. Pas Hazretit Ali عليه السلام, veproi po kështu edhe Hazreti Hasan, e pas tij po ashtu Hazreti Husejn, derisa ra dëshmor. (Ibn Sa'd, II, 318)

Lidhja ndaj kujtimeve dhe besnikëria e Abdullah ibn Omerit عليه السلام, ishte e njohur. Kjo sepse ai ecte nëpër rrugët ku dikur kishte kaluar i Dërguari i Allahut, duke menduar për Atë, ulej nën pemët ku ishte ulur edhe Ai dhe e kujtonte, i vadiste ato pemë pa marrë parasysh se ku janë, në mal apo në kodra, shfaqte dashurinë dhe besnikërinë e pashoq që kishte ndaj kujtimeve të të Nderuarit tonë.

Sa bukur e tregon Hazreti Feriduddin Attar gjendjen e atyre që tradhëtojnë duke anuar nga dëshirat e zakonshme vetjake e duke duke harruar mirësitë që i ka dhënë Allahu:

Padishahu kishte një qen që kishte fituar përkujdesjen e veçantë të tij. Në gjueti ishte mjeshtër. Padishahu e vlerësonte shumë dhe sa herë që dilte në gjueti, e merrte me pa-

tjetër me vete. Hallkat ia kishte zbukuruar me xhevahirë, ndërsa në këmbë i kishte lidhur byzlykë dhe rrathë prej floriri e argjendi. Edhe kurrizin e kishte të mbuluar me një copë mëndafshi me argjend.

Një ditë padishahu e kishte marrë me vete kur kishte dalë për gjueti bashkë me parinë e sarajës. Sulltani kishte mbi kalë dhe ecte me dinjitet, rripin prej mëndafshi të hallkës e mbante në dorë dhe ndjehej shumë i gëzuar, por befasi i ra diçka në sy që ia prishi gëzimin. Qeni që ai e donte aq shumë e kishte harruar padishahun dhe po merrej me diçka tjetër. Qeni vazhdoi të këmbëngulte në të veten, duke brejtur kockën që kishte përpara, edhe pse padishahu i mërzhitur e tërhoqi rripin që kishte në dorë. Përballë kësaj gjendjeje, Padishahu thërriti i habitur dhe i acaruar:

“Të merresh me diçka tjetër këtu përpara meje, duke më harruar mua! Çfarë është kjo?!”

Ai u mërzhit shumë. Mosmirënjohja, tradhëtia dhe pandjesia e qenit të tij e preku shumë. Edhe pse ishte një qen, nuk i bënte

zemra t'ia pranonte arsyen dhe ta falte. Fakti që qeni e harroi në një çast e thjesht për shkak të një kocke, përkundër gjithë atij nderi dhe mirësie, ishte shfaqje e një sjelljeje që plagos zemrën dhe lëkund besnikërinë. Nuk qe diçka që nuk mund të falej. I zemëruar, Padishahu tha:

“Jepini rrugë këtij të paedukati!”

Qeni e ndjeu kuptimin e kësaj ashpërsie, por gjithçka kishte mbaruar dhe nuk i mbetej asgjë për të bërë. Ata që ishin pranë padishahut i thanë:

“O sulltani ynë! T'ia marrim xhevahirët, florinjte dhe argjendin që ka sipër dhe ta lëmë ashtu!”

Por padishahu tha:

“Jo! Lëreni të shkojë ashtu!”

Pastaj shtoi:

“Lëreni të shkojë ashtu! Le të shkojë ashtu dhe të mbetet i vetëm, i uritur dhe pa ujë nëpër shkretëtirat e pazot, të nxehta e të zhveshura, ashtu që ta ndjejë vazhdimisht

dhimbjen e mirësive dhe të nderimeve që ka humbur!..”

Sa mësimdhënëse është kjo histori që pasqyron gjendjen e atyre tradhëtarëve që shkatërrojnë veten duke ndjekur interesat e zakonshme dhe të përkohëshme, duke mos njohur vlerën e mirësive të pafundme që u ka dhënë Allahu.

Detyra për të shkruajtur kaligrafitë në kubben e Xhamisë Sulejmanije i qe caktuar kaligrafistit Karahisari. Karahisari iu vu punës me përkushtim të jashtëzakonshëm që t’i realizonte kaligrafitë në mënyrën më të mirë, ashtu siç i kishte hije madhështisë së xhamisë. U përkushtua aq shumë për t’ia arritur kësaj, sa që në çastin kur mbaroi korigjimin e fundit të vijës së fundit, i iku drita e syve dhe iu mbyll dritarja e shikimit për të parë këtë botë.

Pasi përfundoi ndërtimi i xhamisë dhe ajo do të hapej për adhurim, Kanuni Sulltan Sulejman Hani tha: “Nderi i hapjes së kësaj xhamie për adhurim i takon kryearkitektit tonë, Sinanit, i cili arriti ta ndërtonte me një

madhështi të tillë dhe në një mënyrë kaq të përsosur.”

Arkitekt Sinani i cili kishte mësuar të ishte modest para artit, por njëkohësisht edhe duke e treguar përmes pjekurisë së tij shpirtërore veprën e jashtëzakonshme që kishte bërë, në atë çast solli ndërmend sakrificën e kaligrafistit Karahisari. Kësisoj iu përgjigj Sulltanit me edukatë:

“O sulltani im! Kaligrafisti Karahisari i humbi sytë e tij dhe u verbua kur po zbukuronte me kaligrafi këtë xhami fisnike. Jepjani atij këtë nder!..”

Mes lotëve të njerëzve që gjendeshin aty, duke treguar mirënjohje të madhe, Kanuni dha urdhër që hapjen e xhamisë fisnike ta bënte kaligrafisti Karahisari.

Profesori im i persishtes, i ndjeri Jaman Dede, i cili u udhëzua për shkak të Mevlanës dhe Mesnevisë së tij në një kohë kur ishte kristian, u pyet:

“Përse flisni kaq shumë për Mevlanën dhe Mesnevinë e tij?” Ai tha:

“Biri im, Mevlana më ka kapur për dore. Ai u bë shkak për udhëzimin tim, duke më dërguar te dera e Hazreti Pejgamberit. Madje është pak ta kujtoj kaq një njeri që më ka shpëtuar nga zjarri!”

Sa besnikëri e bukur dhe sa mendim i mprehtë!..

Babai dhe profesori ynë Musa Efendi kudise sirruhu, ndërmjet të dashurve të tij ishte i njohur si “Sahibu’l-Vefa”. Disa nga ndjenjat e pafundme të besnikërisë së Hazretit Musa Efendi, mund t’i trasmetojmë kështu:

Ai prekej shumë kur shihte njerëz të vetmuar dhe të moshuar, të lënë vetëm në mënyrë të pabesë nga shoqëria, ballë për ballë me vuajtjet e tyre, dhe thoshte:

“Këta të vetmuar duhet t’i marrim në shtëpinë tonë, por ne nuk kemi mundësi për këtë. Atëherë duhet të ndërtojmë një konvikt për ta.”. Herë-herë i vizitonte të vetmuarit dhe interesohej nga afër për nevojat e tyre.

Zemra e tij shtrihej deri te karakteri i

maceve në kopësht dhe secilën e trajtonte sipas besnikërisë dhe mëshirës që kishte ndaj koteleve të tij, duke i emërtuar sipas cilësive të tyre.

Një infermiere që më ka shërbyer mua, e kishte kërkuar, e kish gjetur dhe nderuar edhe pas pesëdhjetë e pesë vjetësh.

Veçanërisht besnikëria që kishte për profesorin e tij Sami Efendin, ishte bërë legjendë. Vendi i parë që vizitonte në ditët e festave, ishte shtëpia e Sami Efendiut. Edhe kurbanët e parë i priste për të. Ishte kryesisht ai i cili bëhej shkak që shpirtit të tij t'i lexoheshin hatme. Hatmet fisnike që lexoheshin çdo vit për profesorin e tij, nga ana e atyre që e donin, ia gëzonin shumë zemrën e tij besnike.

Së fundi ai, në çështjen se “kush dhe si duhet të jetë besnikëria e atyre që duhen” ai na ka mësuar neve një dashuri shembullore si të Ebu Bekrit ﷺ, me sjelljet e bukura që ia kishin zbukuruar jetën.

Allahu na i dhuroftë edhe neve këto ndjenja të bukura të tyre!

O Zoti im! Na bëj prej grupit të të devotshmëve duke u dhuruar zemrave tona ndjenjat e bukura të besnikëve! Na bëj prej banorëve të xhennetit Naim, duke u dhënë veprave tona besnikëri dhe sinqeritet. Të devotshmëve nga brezat tanë dhe pasardhësve tanë jepu fëmijë që do të behën drita e syve dhe gëzimi i zemrave! Na bëj të gjithëve besnikë ndaj Teje, ndaj të Dërguarit Tënd, ndaj nënës dhe babait, ndaj të afërmeve, ndaj besimtarëve, ndaj atdheut dhe popullit dhe ndaj të gjitha amaneteve të tjera! Na bëj të jetojmë në klimën e kënaqësisë fisnike në të dy botët!

Amin!..

